

रौप्य महोत्सवी वर्ष

वैभवराणी २०१६-१७

महाराणा प्रतापसिंह शिक्षण संस्था, मुंबईचे
**आनंदीबाई रावराणे कला, वाणिज्य व विज्ञान
 महाविद्यालय, वैभववाडी**

(NAAC Reaccredited 'B' Grade 2012-2017)

(स्थापना : सन १९९२)

ता. वैभववाडी, जि. सिंधुदुर्ग

वैभवराणी

रौप्यमहोत्सवी वार्षिक अंक सन २०१६-१७

- संपादक मंडळ -

- अध्यक्ष -

प्राचार्य डॉ. सी. एस. काकडे

- कार्यकारी संपादक -

प्रा. सौ. एस. एस. पाटील

(मराठी विभाग)

- विभागीय संपादक -

प्रा.सौ. व्ही. सी. काकडे

- इंग्रजी विभाग

प्रा. ए. एम. कांबळे

- हिंदी विभाग

प्रा. डी. एम. सिरसट

- विज्ञान विभाग

प्रा. एम. आय. कुंभार

- वाणिज्य विभाग

फोन : (०२३६७) २३७२९५, फॅक्स : (०२३६७) २३७२९५

www.anandibaivaibhav.co.in

रौप्य महोत्सवी वर्ष

द्वैषावराणा २०१६-१७

महाराणा प्रतापसिंह शिक्षण संस्था, मुंबई

- कार्यकारी मंडळ -

श्री. विनोदजी श्रीधर तावडे - अध्यक्ष

श्री. विश्वनाथ रामचंद्र रावराणे	उपाध्यक्ष	श्री. रघुनाथ फतेसिंग रावराणे	कार्याध्यक्ष
श्री. दयानंद पांडुरंग रावराणे	सचिव	श्री. शैलेंद्र सच्चिदानंद रावराणे	सहसचिव
श्री. विजय बाळकृष्ण रावराणे	सहसचिव	श्री. अर्जुन बाबुराव रावराणे	कोषाध्याक्ष
श्री. सदानन्द दत्ताराम रावराणे	सदस्य	श्री. प्रभानंद शंकर रावराणे	सदस्य
श्री. गणपत दाजी रावराणे	सदस्य	श्री. देवेंद्र तानाजी रावराणे	सदस्य
श्री. चंद्रशेखर महादेव रावराणे	सदस्य	श्री. यशवंत पांडुरंग रावराणे	सदस्य
श्री. जयसिंग परशुराम रावराणे	सदस्य	श्री. सत्यवान बाळकृष्ण रावराणे	सदस्य

स्थानिक व्यवस्थापन समिती

श्री. रघुनाथ फतेसिंग रावराणे	अध्यक्ष
डॉ. चंद्रकांत सिताराम काकडे	प्राचार्य / सचिव
श्री. दयानंद पांडुरंग रावराणे	सदस्य
श्री. विजय बाळकृष्ण रावराणे	सदस्य
श्री. यशवंत पांडुरंग रावराणे	सदस्य
डॉ. संजय भिकाजी मराठे	सदस्य
श्री. प्रमोद पुंडलिक रावराणे	सदस्य
प्रा. डॉ. बाजीराव ज्ञानू इंगवले	प्राध्यापक प्रतिनिधि - सदस्य
प्रा. सुरेश नारायण पाटील	प्राध्यापक प्रतिनिधि - सदस्य
प्रा. किशोर माणिकराव वाघमारे	प्राध्यापक प्रतिनिधि - सदस्य
श्री. संजय शिवाजी रावराणे	शिक्षकेतर कर्मचारी प्रतिनिधि - सदस्य

स्थानिक समिती

श्री. सज्जन विनायक रावराणे	अध्यक्ष	श्री. वासुदेव दाजी रावराणे	उपाध्यक्ष
श्री. प्रमोद पुंडलिक रावराणे	सचिव	श्री. महेश धोंडजी रावराणे	कोषाध्याक्ष
श्रीमती वीणा वसंत रावराणे	सदस्या		

रौप्य महोत्सवी वर्ष

वैभवराणा २०१६-१७

प्राचार्यचि मनोगत...

महाविद्यालयाचा रौप्य महोत्सवी वर्षातील वार्षिकांक “वैभवराणा” आपल्या हाती देताना मला अतिशय आनंद होत आहे. महाराणा प्रतापसिंह शिक्षण संस्थेचे अध्यक्ष नामदार श्री. विनोदजी तावडे साहेब, मंत्री - शालेय, उच्च व तंत्रशिक्षण, सांस्कृतिक, मराठी भाषा व क्रीडा विभाग महाराष्ट्र राज्य यांचे मार्गदर्शन आणि संस्थेचे पदाधिकारी, विश्वस्त यांच्या अथक प्रयत्नातून साकारलेले आनंदीबाई रावराणे कला, वाणिज्य व विज्ञान महाविद्यालय वैभववाडी परिसरातील ग्रामीण भागातील विद्यार्थ्यांसाठी वरदान आहे. महाविद्यालयात निसर्गाच्या कुशीत ज्ञानाचे अखंड कार्य गेल्या २५ वर्षात अव्याहतपणे सुरु आहे. याचा सार्थ अभिमान वाटणे साहजिकच आहे.

महाविद्यालयास कला शाखेस मुंबई विद्यापीठाची कायम संलग्नता मिळाली असून येत्या शैक्षणिक वर्षात ‘नेंक’ला सामोरे जाण्यासाठी पुन्हा एकदा सज्ज होत आहे. वैभववाडीसारख्या ग्रामीण दुर्गम भागातील विद्यार्थी सुद्धा मुंबई विद्यापीठात प्रथम येऊन सुवर्णपदक प्राप्त करू शकतो हे मराठी विभागातील कु. ज्योत्स्ना जनार्दन नारकर हिने घवघवीत यश प्राप्त करून दिले. तसेच स्वच्छता करंडक राज्यस्तरीय वकृत्व स्पर्धेत १० हजाराचे विशेष पारितोषिक प्राप्त करत कु. पूजा पाटणकर हिने महाविद्यालयाची राज्यस्तरीय ओळख प्राप्त करून दिली. कु. स्वाती नारकर या विद्यार्थीनीला मुंबई विद्यापीठाकडून दिला जाणारा ‘जिल्हास्तरीय उत्कृष्ट स्वयंसेविका’ हा राष्ट्रीय सेवा योजना विभागाचा पुरस्कार सन २०१६-१७ साठी मिळाला. त्याचबरोबर मुंबई विद्यापीठाच्या क्रीडा विभागातील कुस्ती स्पर्धेत २ सुवर्ण व १ कांस्य, ज्युडा स्पर्धेत २ कांस्य पदकाचे विद्यार्थी मानकरी ठरले व यातील सुवर्णपदक प्राप्त विद्यार्थ्यांची राष्ट्रीय कुस्ती स्पर्धेत निवड झाली.

शैक्षणिक वर्ष २०१६-१७ हे महाविद्यालयाचे रौप्य महोत्सवी वर्ष असल्याने जिल्हास्तरीय वरीष्ठ महाविद्यालयांचे आजीवन व अध्ययन, महिला विकास कक्ष व एन.एस.एस. निवासी शिबीर व नियोजनची कार्यशाळा, विविध विभागातील सुधारित अभ्यासक्रम कार्यशाळा, कोकण इतिहास परिषदेचे ७ वे राष्ट्रीय अधिवेशन, साहित्यिक सांस्कृतिक व बौद्धिक उपक्रम असे विविधांगी कार्यक्रमांचे आयोजन करण्यात आले.

या वर्षाच्या अंकात आधुनिक काळात मनोरंजनाची सर्व साधने उपलब्ध असताना आजची युवा पिढी आपल्या सृजनशील आविष्काराला व आपल्या अनुभूतीला मराठी, हिन्दी भाषांत शब्दबद्ध होतानाच अनेकविध उपक्रमांचा शब्दस्वरूप व छायाचित्रात्मक अहवाल समाविष्ट केलेला आहे. संगणकीय क्रांतीमुळे शिक्षणाचे स्वरूप बदलले तरी नवनिर्मितीच्या व सामाजिक परिवर्तनाच्या आपल्या भूमिका विद्यार्थी वार्षिक अंकाच्या माध्यमातून पार पाडत असतात याचा प्रत्यय या अंकावरून आपणास येईल.

महाराणा प्रतापसिंह शिक्षण संस्थेचे अध्यक्ष मा. नामदार श्री. विनोदजी तावडे साहेब, कार्याध्यक्ष मा. श्री. रघुनाथ रावराणे व सचिव मा. श्री. दयानंद रावराणे यांचे समर्थ नेतृत्व आणि संस्थेचे सर्व संचालक, कार्यकारी मंडळ व स्थानिक व्यवस्थापन समितीचे मा. पदाधिकारी यांचे प्रोत्साहन यामुळेच आज महाविद्यालयाने खरोखरच रौप्य महोत्सव साजरा केला असेच नमूद करावे लागेल.

- प्राचार्य डॉ. सी. एस. काकडे

आनंदीबाई रावराणे कला, वाणिज्य व विज्ञान महाविद्यालय, वैश्ववाडी

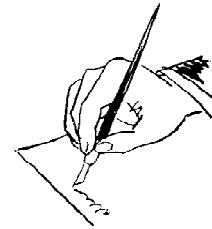

रौप्य महोत्सवी वर्ष

वैभवराणा २०१६-१७

संपादकीय...

या वर्षीचा 'वैभवराणा' म्हणजे एका टप्प्यावरच्या यशपूर्तीच्या आनंदाची पाने आहेत. ही पाने शब्दांमधून साकारताना गेल्या २५ वर्षांच्या भूतकाळाचे, त्यातील वाटचालींचे एक कोंदण त्याला लाभले आहे. त्यामुळे या रौप्यमहोत्सवी वर्षातील हा वार्षिकांक या यशस्वी वाटचालीचा प्रतिक आहे.

या यशस्वीतेची प्रचिती येण्यासाठी २५ वर्षांपूर्वी या शैक्षणिक वास्तूचे बीज पेरले गेले. त्यातून अंकुरलेली सुरुवातीची पोपटी पालवी हळूहळू रंगत गेली. त्यात शिक्षणाबरोबरच कला-क्रीडा व साहित्याचे रंग भरत गेले. एक-एक करत त्यातले रंगही गडद झालेत. आज तर हे सर्व या टप्प्यापर्यंत आले आहे की, महाविद्यालयाची एक ओळख निर्माण झाली आहे.

अशा या महाविद्यालयातील विद्यार्थी जेव्हा 'वैभवराणा'च्या माध्यमातून लिहीते होतात तेव्हा त्यांच्यातील संवेदनशीलताच अधिक महत्त्वाची असते. त्यांच्याजवळ स्वतःचा, स्वतःच्या परिसराचा एक रसरशीत अनुभव असतोच. पण इथे राहून आधुनिक बदलत्या जगाकडे, त्यातील जाणीवा-उणीवांकडे पाहताना त्यांच्यतील कुतुहल, जिज्ञासाही तितकीच उत्सूर्त असते. ज्यातून त्यांची लिहीण्यातली उर्मी जागते. या उर्मीला अनेक भावणारे विषय आहेत. जे आजच्या घडीला कोणत्या ना कोणत्या संदर्भाने चर्चेत असतात. त्या विषयांना स्वतःच्या शब्दात मांडताना हे आमचे विद्यार्थी अधिक विचारशील नक्कीच होत आहेत. हे 'विचार' त्यांचे आहेत. 'व्यक्त होण' आहे. त्यामुळे ते तितकेच मौल्यवान आहेत. पुढील भविष्यातील ही विचारांची पायाभरणी महत्त्वाची आहे. 'वैभवराणा' अशा पायाभरणीचे काम करतो.

काही विद्यार्थी मित्रांनी, पुस्तकं, आधुनिक संपर्क माध्यम यांच्याशी स्वतःला जोडून घेत संकलनाची आवड जपली आहे. आपली आवड इतरांपर्यंत पोहचवण्यासाठी त्यांना 'वैभवराणा' जवळचा वाटतो. तर काहीजण स्वतःच्या यशोगुणाने यातील पानांवर कौतुकाने झळकत आहेत. त्यामुळे कला-क्रीडा आणि साहित्याचा ठेवा असा हा 'वैभवराणा' आहे.

विद्यार्थ्यांना त्यांच्यातील कला-क्षमतांना वाव मिळावा म्हणून महाविद्यालयात अभ्यासेतर विविध उपक्रमशील विभाग असतात. ह्यातून त्यांच्या व्यक्तीमत्वाला पैलू पडतात. या विभागांमधून प्रत्येक विद्यार्थी स्वतःतील क्षमता अजमावतो. त्यातून त्यांच्यातील नव्या जाणीवाही जागृत होतात. मग त्या दिशेने त्यांची वाटचाल सुरु होते. याही वाटचालीचे प्रतिरिद्दिव 'वैभवराणा'मध्ये उमटते आणि आनंदाची पाने वाढत जातात. उमेद वाढविण्याचेही काम या अर्थाने 'वैभवराणा' नेहमीच करतो.

असा हा महाविद्यालयाचा वार्षिकांक पूर्णत्वास येण्यासाठी संपादक मंडळाचे अध्यक्ष मा. प्राचार्य डॉ. सी. एस. काकडे आणि विभागीय संपादन करणारे सहकारी प्रा. सौ. व्ही. सी. काकडे, प्रा. ए. एम. कांबळे, प्रा. एम. आय. कुंभार आणि प्रा. डी. एम. सिरसट यांचे सहकार्य महत्त्वाचे ठरते. महाराणा प्रतापसिंह शिक्षण संस्थेचे अध्यक्ष मा. नामदार श्री. विनोदजी तावडेसाहेब (शालेय शिक्षण, उच्च व तंत्रशिक्षण, सांस्कृतिक व क्रीडा मंत्री) यांचे लाभणारे प्रोत्साहन तितकेच अनमोल असते. त्याचप्रमाणे उपाध्यक्ष मा. श्री. विश्वनाथ रावराणे, कार्याध्यक्ष मा. श्री. रघुनाथ रावराणे, सचिव- मा. श्री. दयानंद रावराणे, सहसचिव मा. श्री. विजय रावराणे, मा. श्री. शैलेंद्र रावराणे, कोषाध्यक्ष मा. श्री. अर्जुन रावराणे व सर्व पदाधिकारी यांच्या मोलाच्या मार्गदर्शनातून वैभवराणा आकाराला येतो.

या अंकाची छपाई करणाऱ्या 'स्वरूपानंद प्रिंटिंग सर्व्हेसेस'च्या सहकार्याबद्दल धन्यवाद !

- प्रा. सौ. षुस. एस. याटील

रौप्य महोत्सवी वर्ष

दैभवराणा २०१६-१७

कार्याध्यक्ष मनोगत - वैभवराणा निमित्त...

कोणत्याही संस्थेचा, समाजाचा आणि पर्यायायाने राष्ट्राचा विकास हा केवळ भौतिक सुबत्तेवर व साधनसामुग्रीच्या विपुलतेवर अवलंबून नसतो तर तो मनुष्यबळाच्या गुणवत्तेवर, त्यांच्या निष्ठेवर व बांधिलकीवर अवलंबून असतो आणि त्यासाठी 'माणसांचा विकास' हा परवलीचा शब्द बनतो. अशी माणसे घडविण्याचे, त्यांचा विकास करण्याचे काम अव्याहतपणे महाराणा प्रतापसिंह शिक्षण संस्था एखाद्या व्रताप्रमाणे करत आहे. संस्थेचे घोषवाक्य 'विद्या परं दैवतं' हे असून सन १९९२ मध्ये स्थापन झालेल्या कला शाखेचे रौप्य महोत्सवी वर्षात आनंदीबाई रावराणे कला, वाणिज्य व विज्ञान महाविद्यालय वैभववाडी अशा भव्य ज्ञानशाखात रुपांतर झाले. याचा विशेष आनंद होत आहे. इथल्या समृद्ध व संस्कारीत अशा निसर्गाच्या कुशीत या भागातील युवकांना उच्च शिक्षण देत असताना शिस्त आणि ज्ञानाचे खतपाणी घालून युवा मनाला आत्मनिर्भर बनविण्याचे महान कार्य महाविद्यालयाचा वारसा आहे. त्यांना रोजगार व स्वयंरोजगारासाठी सक्षम बनवून संस्कारक्षम पिढी तयार व्हावी, त्यांच्यात चांगल्याचे अनुकरण करण्याची प्रवृत्ती निर्माण व्हावी म्हणूनच 'वैभवराणा' हा एक सृजनात्मक प्रयोग होय.

मित्रहो, महाविद्यालयातील जीवनात शैक्षणिक प्रवासात अध्ययन व अध्यापनाबरोबर अभ्यासानुवर्ती कार्य अविरत चालू असते. या शैक्षणिक वर्षाच्या अहवालावरून आपणास दिसून येईल. केवळ परीक्षा व पदव्या देण्यापुरतेच महाविद्यालयाचे काम सिमित नसून विद्यार्थ्यांच्या कौशल्याचा विकास हा प्रमुख हेतू आहे. यासाठी विद्यार्थ्यांना प्रेरणा व प्रोत्साहन देण्यासाठी महाविद्यालयात विविध विभाग कार्यरत आहेत. याचा प्रत्यक्ष प्रत्यय या अंकावरून आपणांस येईल.

मा. आमदार विनोदजी तावडे (शालेय शिक्षण, उच्च व तंत्र शिक्षण, सांस्कृतिक व क्रीडा मंत्री) यांच्यासारखे आघाडीचे नेतृत्व संस्थेला अध्यक्ष म्हणून लाभले त्यामुळे महाविद्यालयाची यशाची ही उत्तुंग भरारी. त्यामुळेच आपले हे महाविद्यालय मुंबई विद्यापीठात ग्रामीण भागात नामवंत म्हणून वाटचाल करत आहे. 'वैभव प्रकल्प' अंतर्गत सर्व विद्या शाखांना प्रशस्त इमारत, सुसज्ज प्रयोगशाळा, भव्य ग्रंथालय, मुला-मुलींना स्वतंत्र अभ्यासिका, स्वच्छतागृह, क्रीडासाहित्यासह जीमखाना या अद्यावत सोरींमुळेच कला शाखेला मुंबई विद्यापीठाचे कायम संलग्निकरण मिळाले, ही पुढील वाटचालीस प्रेरणा व उमेद देणारी बाब आहे.

प्रगती व परिवर्तनासोबत अनेक प्राध्यापकांचे संशोधन, राज्य, राष्ट्रीय व आंतरराष्ट्रीय स्तरावरील सादरीकरण व जर्नल्समधून प्रसिद्ध होत आहे. कला, क्रीडा व सांस्कृतिक क्षेत्रात विद्यार्थ्यांनी राज्य व राष्ट्रीय स्तरावर उल्लेखनीय यश प्राप्त केले आहे. उत्कृष्ट निकालाची परंपरा विद्यापीठ स्तरावर सुवर्णपदकांसह विद्यार्थ्यांनी राखली आहे, याबद्दल मला अतिशय आनंद होत आहे. या सर्व विकासाच्या वाटचालीत प्राचार्य डॉ. सी. एस. काकडे, प्राध्यापक व कर्मचारी वर्ग, संस्थेचे कार्यकारी मंडळ व सदस्य, विद्यार्थी - पालक वर्ग, समाजबांधव यांचे भरीव योगदान आहे.

धन्यवाद !

- रघुनाथ फत्तेसिंह रावराणे
कार्याध्यक्ष
महाराणा प्रतापसिंह शिक्षण संस्था

आनंदीबाई रावराणे कला, वाणिज्य व विज्ञान महाविद्यालय, वैश्ववाडी

रौप्य महोत्सवी वर्ष

बैश्वराणी २०१६-१७**- महाविद्यालयीन कर्मचारी वृद्ध -****- शिक्षक कर्मचारी वर्ग -****२०१६-१७**

०१.	प्राचार्य डॉ. सी. एस. काकडे	एम. एस्सी., पीएच.डी., डी.सी.ओ. (संख्याशास्त्र)
०२.	प्रा. डॉ. एन. व्ही. गवळी	एम. एम., बी.एड., पीएच. डी. (सेट-मराठी)
०३.	प्रा. आर. डी. देसाई	एम. ए., बी.एड. (हिंदी)
०४.	प्रा. एस. एन. पाटील	एम. ए. (इतिहास)
०५.	प्रा. श्रीम. एस. एस. पाटील	एम. ए. (मराठी)
०६.	प्रा. डॉ. बी. डी. इंगवले	एम. ए. बी.एड., पीएच.डी. (अर्थशास्त्र)
०७.	प्रा. ए. एम. कांबळे	एम. ए. एम.एड., नेट (हिंदी)
०८.	प्रा. आर. एम. गुलदे	एम. ए. बी.एड., एम.फिल. (मानसशास्त्र)
०९.	प्रा. श्रीम. व्ही. सी. काकडे	एम. ए. बी.एड. (सेट - इंग्रजी) पी.जी.सी.टी.ई.
१०.	श्री. के. एम. वाघमारे (ग्रंथपाल)	एम. ए., एम. लीब., एम. फिल., (नेट, सेट)
११.	प्रा. एम. आय. कुंभार	एम. कॉम., एम. ए. (अर्थशास्त्र), एम. एड., डी.एम.एम. (सेट नेट - कॉमर्स)
१२.	प्रा. डी. एस. बेटकर	एम. ए. बी.एड. (नेट, नेट - इंग्रजी)
१३.	प्रा. एस. सी. राडे	एम. ए., एम.फिल. (सेट - इंग्रजी)
१४.	प्रा. आर. बी. पाटील	एम. कॉम. (नेट - अकॉटंसी)
१५.	प्रा. एन. आर. हेदुळकर	एम. एस्सी. (सेट - प्राणीशास्त्र)
१६.	प्रा. डी. एम. सिरस्ट	एम. एस्सी. (सेट, नेट, गेट - रसायनशास्त्र)
१७.	प्रा. आर. पी. काशेड्ही	एम. एस्सी. (नेट - वनस्पतीशास्त्र)
१८.	प्रा. एस. बी. कदम	एम. एस्सी. (नेट - गणित)
१९.	प्रा. एस. आर. कांबळे	एम. ए. (नेट - व्यावसायिक अर्थशास्त्र)
२०.	प्रा. डॉ. एम. ए. चौगुले	एम.एस्सी., पीएच.डी. (भौतिकशास्त्र)
२१.	प्रा. के. एस. पाखरे	एम. एस्सी. (सेट - रसायनशास्त्र)
२२.	प्रा. आर. ए. भोसले	एम. कॉम. (नेट, जी. डी. सी. अॅन्ड ए.) वाणिज्य
२३.	डॉ. व्ही. ए. पैठणे	एम. एस्सी. पी. एच. डी. (वनस्पतीशास्त्र)
२४.	प्रा. एस. एम. करपे	एम. एस्सी. नेट, गेट (रसायनशास्त्र)
२५.	प्रा. एस. एस. भास्कर	एम. एस्सी. सेट (संख्याशास्त्र)
२६.	प्रा. एस. बी. पाटील	एम. एस्सी. नेट (वनस्पतीशास्त्र)
२७.	प्रा. डॉ. डी. एस. कोरगांवकर	एम. एस्सी. पीएच.डी. (प्राणिशास्त्र)
२८.	प्रा. पी. एम. ढेरे	एम. एस्सी. सेट (भौतीकशास्त्र)
२९.	प्रा. के. पी. पाटील	एम. एस्सी. सेट (संख्याशास्त्र)
३०.	प्रा. ए. व्ही. चौगुले	एम. ए. (शारीरिक प्रशिक्षक)

रौप्य महोत्सवी वर्ष

द्वैश्रवणी २०१६-१७

- महाविद्यालयीन कर्मचारी वृंद -

शिक्षकेतर कर्मचारी वर्ग - २०१६-१७

०१.	श्री. एस. एस. रावराणे	बी. कॉम.	अधिकारी
०२.	श्री. ए. डब्ल्यू. जैतापकर	एच. एस. सी.	मुख्य लिपिक
०३.	श्री. बी. एस. रावराणे	एम. ए.	वरिष्ठ लिपीक
०४.	श्री. एस. डी. जाधव	बी. ए.	कनिष्ठ लिपिक
०५.	श्री. एम. जी. रावराणे	बी. कॉम.	प्रयोगशाळा सहाय्यक
०६.	श्री. जी. आर. रावराणे	एस. एस. सी.	ग्रंथालय परिचार
०७.	श्री. यु. एस. रावराणे	बी. कॉम.	प्रयोगशाळा परिचार
०८.	श्री. बी. एल. बावदाणे	एस. एस. सी.	प्रयोगशाळा परिचार
०९.	श्री. एस. डी. शेळके	बी. ए., बी.लीब.	ग्रंथालय परिचार
१०.	श्री. एम. जी. जाधव	एस. एस. सी.	ग्रंथालय परिचार
११.	कु. एम. एस. पेडणेकर	एस. एस. सी.	प्रयोगशाळा परिचार
१२.	श्री. आर. डी. गायकवाड	आठवी	शिपाई

- कॉम्प्युटर लैंबचे उद्घाटन -

रौप्य महोत्सवी वर्ष

वैभवराणा २०१६-१७

‘वैभवराणा’ - आठवी आवृत्ती - वर्ष २०१६-१७

प्रकाशकीय - प्रकाशन व मालकी हक्कांसंबंधी प्रकटन

(तत्त्वा क्र. ४ - उपविधी क्र. ८)

प्रकाशन स्थळ	:	आनंदीबाई रावराणे कला, वाणिज्य व विज्ञान महाविद्यालय, वैभववाडी
प्रकाशन काल	:	वार्षिक
मुद्रक	:	स्वरूपानंद प्रिंटिंग सर्विसेस, लांजा
राष्ट्रीयत्व	:	भारतीय
पत्ता	:	आनंदीबाई रावराणे कला, वाणिज्य व विज्ञान महाविद्यालय, वैभववाडी
प्रकाशकाचे नांव	:	प्राचार्य डॉ. सी. एस. काकडे
राष्ट्रीयत्व	:	भारतीय
पत्ता	:	आनंदीबाई रावराणे कला, वाणिज्य व विज्ञान महाविद्यालय, वैभववाडी
संपादक	:	प्रा. सौ. एस. एस. पाटील
पत्ता	:	आनंदीबाई रावराणे कला, वाणिज्य व विज्ञान महाविद्यालय, वैभववाडी
मालकी हक्क धारण		
करणाऱ्यांचे नाव व पत्ता	:	आनंदीबाई रावराणे कला, वाणिज्य व विज्ञान महाविद्यालय, वैभववाडी

मी, प्राचार्य डॉ. सी. एस. काकडे असे जाहीर करतो की, वर दिलेली माहिती माझ्या माहिती व विश्वासाप्रमाणे खरी आहे.

दिनांक -

डॉ. सी. एस. काकडे

प्राचार्य

(खासगी वितरणासाठी)

टिप - या अंकातील मतांशी प्रकाशक व संपादक सहमत असतील असे नाही.

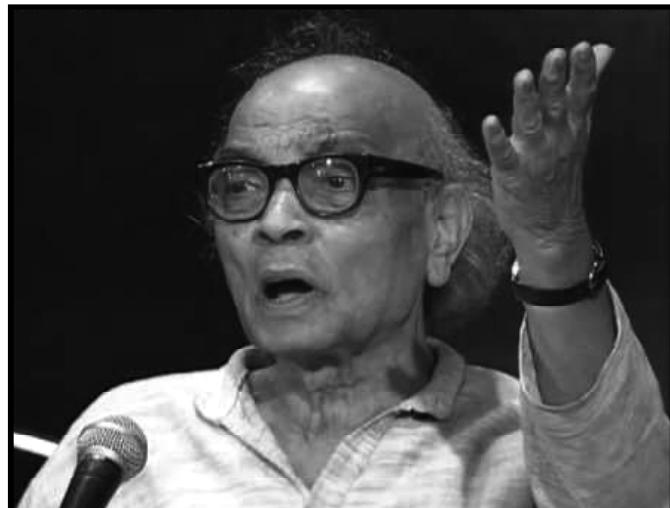

रौप्य महोत्सवी वर्ष

बैषाक्षर्या पा २०१६-१७

मराठी विभुग्ग

असे जगावे दुनियेमध्ये आढानाचे लाऊन अतर
 नजर रोखुनी नजरेमध्ये आयुष्याला घावे उत्तर
 नकी गुलामी नक्षत्रांची श्रिती आंधकी तान्यांची
 आयुष्याला श्रिडतानाही चैन करावी स्वप्नांची...

असे दांडगी इच्छा ज्याची, मार्ग तथाला भिळती सतर
 नजर रोखुनी नजरेमध्ये आयुष्याला घावे उत्तर

- कवीवर्य विंदा करंदीकर

- विभागीय संपादक -
 प्रा. सौ. एस. एस. पाटील

रौप्य महोत्सवी वर्ष

द्वैश्रवणी २०१६-१७

अंतरंग

लेख विभाग

अ.क्र.	लेख	विद्यार्थ्याचे नाव	वर्ग
१)	योद्धा संत - गुरु गोविंदसंग	ओंकार दिगंबर वंदना रावराणे	प्रथम वर्ष वाणिज्य
२)	प्रतिज्ञा समजून घ्यायला हवी	कु. अस्मिता अमरसिंह अमृता रावराणे	द्वितीय वर्ष वाणिज्य
३)	भ्रष्टाचारमुक्त भारताचे स्वप्न	कु. ऋतुजा रामचंद्र माळकर	तृतीय वर्ष वाणिज्य
४)	क्रांतीज्योती सावित्रीबाई फुले	कु. सारीका वसंत वंदना कदम	तृतीय वर्ष वाणिज्य
५)	गांधी विचारांची प्रासंगिकता	कु. निवेदिता नारायण नमिता पाटील	द्वितीय वर्ष वाणिज्य
६)	निषेध कोणी करायचा... ?	कु. हर्षदा रामकृष्ण रोहीणी सोमण	तृतीय वर्ष वाणिज्य
७)	विचारसूर्य मावळत नसतो ...	कु. आकांक्षा प्रसाद पूजा चव्हाण	द्वितीय वर्ष वाणिज्य
८)	महाविद्यालयात प्रवेश - एक नवी वाट	कु. स्मिता संतोष संजीवनी घागरे	द्वितीय वर्ष कला
९)	बदलत्या ग्रामजीवनाचा चेहरा	कु. स्वाती संजय सुचित्रा नारकर	तृतीय वर्ष कला
१०)	महाविद्यालयीन उपक्रम	कु. कोमल बापू मनिषा गांधी	द्वितीय वर्ष कला
११)	विज्ञान युगातील माणूस	कु. मयुरी बाळासाहेब रेशमा कोलते	तृतीय वर्ष वाणिज्य
१२)	तुम्ही बदला जग बदलेल	कु. आरती रमेश रोशनी मुळे	द्वितीय वर्ष वाणिज्य
१३)	मानवतेचा संदेश देणारे प्रेषित मुहम्मंद पैंगबर	कु. लंकेश शांताराम शीतल हडशी	तृतीय वर्ष वाणिज्य
१४)	तरुणपिढी आणि मैत्री	कु. मेघा मंगेश मयुरी कोलते	तृतीय वर्ष वाणिज्य
१५)	मिसाईल बुमन- टेसी थोमस	कु. पुजा मुकुंद कमल कोकाटे	तृतीय वर्ष वाणिज्य
१६)	सर्वात सुंदर स्त्रिया	कु. ऐश्वर्या अरविंद अर्चना गांधी	द्वितीय वर्ष विज्ञान
१७)	मार्क झुकेरबर्ग आणि फेसबुक	कु. काजल हरिशंद्र बेळेकर	तृतीय वर्ष वाणिज्य
१८)	संध्याकाळची गोष्ट	कु. स्नेहल रविकांत रसिका पाटील	तृतीय वर्ष विज्ञान
१९)	आजचे आपण ...	कु. सरोजा वसंत भारती केळकर	तृतीय वर्ष विज्ञान
२०)	दोन शब्द प्रेमाबद्दल	कु. प्रविण प्रकाश वंदना गुरव	तृतीय वर्ष वाणिज्य
२१)	अंधश्रद्धेचा शापित विळखा	कु. प्रतिक्षा प्रसाद पूजा चव्हाण	तृतीय वर्ष विज्ञान
२२)	थोडं काही आपल्यासाठी	कु. अक्षता अनंत अश्विनी नेवरेकर	तृतीय वर्ष कला
२३)	जागतिक बँक आणि भारत	कु. महेंद्र मनोहर शेळके	तृतीय वर्ष कला

आनंदीबाई रावराणे कला, वाणिज्य व विज्ञान महाविद्यालय, वैश्ववाडी

रौप्य महोत्सवी वर्ष

बैषावराणी २०१६-१७

अंतरंग

काव्यविभाग

अ.क्र.	कविता	विद्यार्थ्यांचे नाव	वर्ग
१)	मराठी माती	कु. दर्शना दत्तात्रय दिपाली चिरपुटकर	प्रथम वर्ष वाणिज्य
२)	बहीणाबाई	कु. अंकिता एकनाथ राजश्री रावराणे	द्वितीय वर्ष वाणिज्य
३)	वाट पहाणारं दार	कु. माधुरी संतोष संगीता पांचाळ	द्वितीय वर्ष कला
४)	जन्मदात्री	कु. निकीता नंदकुमार सुहासिनी शिंदे	द्वितीय वर्ष वाणिज्य
५)	शब्द	कु. सुजाता शांताराम शीतल नारकर	प्रथम वर्ष कला
६)	बदल होताना	कु. सुगंधी रमेश रसिका गुरव	द्वितीय वर्ष वाणिज्य
७)	चारोळ्या	कु. पुजा मुकुंद कमल कोकाटे	तृतीय वर्ष वाणिज्य
८)	माझा गावच बरा	कु. सागर संजय सविता कानडे	तृतीय वर्ष वाणिज्य
९)	सुर्य बुडून	कु. रसिका रमेश रोहीणी येरम	तृतीय वर्ष वाणिज्य
१०)	मोकळा श्वास ...	कु. अनुप्रिया भालचंद्र वैशाली ताम्हणकर	तृतीय वर्ष वाणिज्य
११)	तुझ्या सोबत ...	कु. प्रफुल्ल शिवाजी स्पिता शेलार	द्वितीय वर्ष विज्ञान
१२)	बाप ...	कु. प्रतिक्षा समाधान स्नेहल फाटक	तृतीय वर्ष विज्ञान
१३)	असं होतं... ?	कु. ज्ञानेदकुमार अशोक स्नेहा जाधव	द्वितीय वर्ष विज्ञान

चौकटी बाहेरचे विचार

अ.क्र.	कविता	विद्यार्थ्यांचे नाव	वर्ग
१)	आयुष्याच्या प्रत्येक वळणावर ...	कु. श्रद्धा सुनिल शैला रावराणे	तृतीय वर्ष विज्ञान
२)	नातं ...	कु. आरती अरुण स्नेहलता तावडे	तृतीय वर्ष वाणिज्य
३)	आई आणि पत्नी	कु. जागृती श्रीधर सरीता पाटणकर	द्वितीय वर्ष विज्ञान
४)	कास्टलेस इंडिया	कु. आश्लेषा विजय सुरेखा यादव	तृतीय वर्ष विज्ञान
५)	भारताला इंडिया का म्हणतात...	कु. दिपाली विश्वनाथ अश्विनी पवार	तृतीय वर्ष वाणिज्य
६)	लेटेस्ट मराठी माणूस	कु. अजय वसंत सुनंदा गुरव	तृतीय वर्ष वाणिज्य
७)	जीवन	कु. सायली संजय गीता रावराणे	द्वितीय वर्ष वाणिज्य
८)	मानवतेचा मार्ग	कु. पुजा राहुल रोहिणी भोसले	तृतीय वर्ष कला
९)	आयुष्य सुंदर आहे...	कु. सौरभ सुहास स्नेहा मोरे	द्वितीय वर्ष विज्ञान

योद्धा संत - गुरु गोविंदसंग

- ओंकार दिगंबर वंदना रावराणे
प्रथम वर्ष वाणिज्य

पंजाबमध्ये गुरु नानकांनी शीख धर्माची स्थापना केली. या धर्मात गुरु परंपरा होती. गुरु नानकापासून गुरु तेजबहादूर हे नववे गुरु बिहारमधील त्यावेळचे पटना व आताचे पाटना या ठिकाणी २२ डिसेंबर १६६६ मध्ये गुरु गोविंदाचा जन्म झाला. वडीलांचे नाव गुरु तेगबहादूर व आईचे नाव माता गुजरी. त्यावेळी गुरु तेगबहादूर आसामच्या दौऱ्यावर होते व त्यांचे वास्तव्य पटना येथे होते. या जागेला पटना साहिब म्हणतात.

गुरु गोविंदसिंहाचे संपूर्ण आयुष्य संघर्षमय होते. त्यांना सातत्याने मोंगलासी लढावे लागले. त्यांचे वडील तेगबहादूर यांना औरंगजेबाने मृत्यु दंडाची शिक्षा दिली. परंतु गुरु गोविंदानी आपल्या पित्याचा वारसा पुढे चालु ठेवला. धर्म रक्षणाचे कार्य आपल्या आयुष्याच्या शेवटच्या क्षणापर्यंत सुरु ठेवले होते. गुरु नानक यांनी स्थापन केलेल्या शांततापूर्ण भक्तीमार्गी शीख संप्रदायाचे रूपांतर त्यांनी एका भरभक्कम लढाऊ संघटनेत केले हे विशेष. गुरु तेगबहादूर यांनी स्थापन केलेल्या चक्क नानकी या शहराचे नांव आनंदपूर ठेवून त्याचे आपल्या राजधानीत रूपांतर केले.

सन १६९९ मध्ये गोविंदसिंहानी खालसा पंथाची स्थापना केली. खालसा म्हणजे दीक्षा घेतलेले लोक. खालसा पंथ म्हणजे संताचे सैन्य. ते शुद्ध असतात व कोणत्याही प्रकारचा अन्याय सहन करीत नाहीत. या खालसा पंथासाठी जे पहिले पाच अनुयायी निवडले ते वेगवेगळ्या जातीचे व व्यवसायातले होते. गुरु गोविंद यांनी समानतेला महत्व दिले. त्रियांनासुद्धा खालसा पंथात प्रवेश दिला. पडदा पद्धती व सतीची पद्धत नाकारली. मुलींची हत्या करणे याला त्यांचा कडवा विरोध होता. खालसा पंथ जातीभेद,

कर्मकांड, अंधश्रद्धा व धार्मिक भेदभाव यापासून पूर्ण मुक्त आहे. खालसा पंथात फक्त देवाला सर्वोच्च स्थान आहे. सगळ्यांचे चांगले व्हावे हीच खालसा पंथाची इच्छा. खालसा पंथ गुरु गोविंदसिंहाना पिता व साहिब कौर (गुरुपत्नी) यांना माता मानतो.

गुरु गोविंदसिंहाच्या वेळी देशातील सामाजिक परिस्थिती भयानक होती. जागोजागी हिंदू धर्मियांवर मुसलमानांचे अत्याचार चालू होते. हिंदुची धार्मिक स्थळे उद्धवस्त केली जात होती. अशा परिस्थितीत धर्म रक्षणासाठी गोविंदसिंहानी हातात शत्रु घेतले. औरंगजेब बादशाहा धर्माध व कपटी होता. त्याने गुरु गोविंदसिंहाचे चार मुलगे ठार मारले. तरी गोविंदसिंहानी स्वतःला सावरून आपला संघर्ष चालु ठेवला. पुढे ते महाराष्ट्रात नांदेड येथे आले. त्या ठिकाणी त्यांना एक बैरागी भेटला. त्याला खालसा पंथात घेवून त्याचे नाव गुरुबक्षसिंह ठेवले. त्याला बंदा बैरागी नावाने लोक ओळखायचे. हा पूर्वीचा एक क्षत्रिय राजा परंतु सन्यास घेवून तो दक्षिण भारतात आला होता. गोविंदसिंहाने स्वतःच्या भात्यातले पाच बाण व स्वतःचे पाच संरक्षक देवून पंजाबमध्ये जावून सर्वांना संघटीत करून मोगल सैन्याशी लढण्याचे आदेश दिले. पुढे या बंदा बैराग्याने पंजाबात जावून मोगलांसी रक्तरंजित संघर्ष केला. शेवटी तो पकडला गेला. मोगलांनी त्याला हाल हाल करून मारले. गुरु गोविंदसिंहावर एका मुस्लीम मारेकच्याने अचानक हल्ला करून त्यांना गंभीर स्वरूपाच्या जखमा केल्या. त्यातच त्यांचा मृत्यु झाला. त्यांच्या मृत्यूनंतर शीख धर्मातील गुरु मालिका संपली. 'ग्रंथ साहिब' या ग्रंथाला अकराव्या गुरुचा मान देण्यात आला. ७ ऑक्टोबर १७०८ रोजी गुरु गोविंदसिंहांचा मृत्यु झाला.

मानवतेचा मार्ग

इतरांना खाली पाडणारी व्यक्ती ताकदवान नसते

पडलेल्या माणसांना उचलणारी व्यक्ती खरी ताकदवान असते

कायम टिकणारी गोष्ट एकच ती म्हणजे 'नम्रता' 'चारित्र्य' आणि 'माणुसकी' ... म्हणुन...

पैशापेक्षा जिवाला जिव देणारी जिवाभावाची माणसं जोडा आणि जपा .. तीच आपली संपत्ती आहे.

कु. पूजा राहुल रोहिणी भोसले, तृतीय वर्ष कला

प्रतिज्ञा समजून घ्यायला हवी

- कु. अस्मिता अमरसिंह अमृता रावराणे
द्वितीय वर्ष वाणिज्य

आपल्या देशातील शालेय पाठ्यपुस्तकात सगळीकडे एकसारखी प्रतिज्ञा प्रत्येक विषयाच्या पाठ्यपुस्तकात आरंभलाच छापलेली असते. ही प्रतिज्ञा आंध्रप्रदेशाचे सुप्रसिद्ध तेलगू साहित्यिक पेढेमरे व्यंकट सुब्राह्मण्यम् यांनी १९६२ मध्ये तेलगू या भाषेत पहिल्यांदा लिहिली.

विद्यार्थ्यांमध्ये राष्ट्रीय भावना सतत जागृत रहावा आणि या प्रतिज्ञेच्या शब्दांतील संस्कार झाले तर उद्याचा नागरिक सुजाण सुसंस्कृत झाल्याशिवाय राहणार नाही हा त्यामागचा उद्देश आहे. ही प्रतिज्ञा म्हणजे काय? तर ही प्रतिज्ञा म्हणजे राष्ट्र प्रेमाचा केलेला संकल्प, दृढ निर्धार, निर्धाराचा पूनरुच्चार! राष्ट्रप्रेमाचे सारे सार या प्रतिज्ञेत सामावलेले आहे. अशी ही प्रतिज्ञा आहे.

‘भारत माझा देश आहे’, असे आपण म्हणतो पण देश म्हणजे नेमकं काय? देश म्हणजे देशातील राहणारे लोक एवढाचं आपण संकुचित अर्थ घेतो. देश ही एक ‘व्यापक’ संकल्पना आहे. देश म्हणजे इथला निसर्ग, डोंगर, पर्वत, जंगले, नद्या, तलाव, नाले यांचे सरंक्षण व संवर्धन आपण मनापासून केले पाहिजे. जे आपल्याला काही देतात. ‘भारत माझा देश आहे’, असे पोपटासारखे पाठ करून उपयोगच नाही. देश आपल्यासाठी काय करतो याचा विचार न करता आपण देशासाठी काय करतो याचा विचार केला पाहिजे. आपण जेव्हा ‘भारत माझा देश आहे’, असे म्हणतो तेव्हा सर्व भारतीयांचा व भारतातील प्रत्येक वस्तूचा तो जयजयकार होत असतो.

‘सर्व भारतीय माझे बांधव आहेत’, असे आपण अनेक वर्षे म्हणत असतो पण खरोखरच सर्व भारतीय आपले बंधू व भगिनी आहेत का? सर्व आपले आहेत का? आपण सर्वावर सारखे प्रेम करतो काय? आणि आपण मनापासून प्रेम करत असू तर या ‘निर्भया’ सारखी ‘कोपडी’ सारख्या घटना का घडत असतात? आपल्या समोर एखादी ख्री उभी आहे ती आपल्या आईसारखी, आपल्या बहिणीसारखी असते तर ही बंधुत्वाची मूल्ये आपण का विसरतो? शिवाजी महाराजांचे

पराक्रमाचे पोवाडे गाणारे आपण, शिवाजी राजांनी सांगितलेली नैतिक मूल्ये आपण पायाखाली तुडवितो. आम्ही या देशातील बांधव आहोत असे म्हणताना, गरीब-श्रीमंत, उच्च-नीच, जात-धर्म, लिंग-वंश, भाषा या सांच्या भिंती पाडल्या पाहिजेत. पण तसं होत नाही. कारण आपण सर्व ‘भारत माझा देश आहे’ असे म्हणतो पण जगत नाही.

देशावर प्रेम करायचे म्हणजे नक्की काय करायचे हेही कळायला हवे. दुसऱ्यांचे दुःख पाहून आपण ओल्या डोळ्यांनी त्यांच्या मदतीला जाणे म्हणजे देशावर प्रेम करणे. महात्मा गांधी म्हणतात, प्रेम निष्क्रीय नसते प्रेम सक्रीय असले पाहिजे. देशाच्या नवनिर्माणासाठी स्वरचनात्मक काम करणे म्हणजे देखील देशावर प्रेम करणे. अनंत काणेकर म्हणतात, ‘स्वतःसाठी जगलास तर मेलास, पण दुसऱ्यांसाठी जगलास तर जगलास’ याचा अर्थ पण समजून घेतला पाहिजे.

माझ्या देशातल्या समृद्ध आणि विविधतेने नटलेल्या परंपरांचा मला अभिमान आहे असे आपण घसा फुटेपर्यंत म्हणत असतो, पण देश समृद्ध करणाऱ्या पर्यावरणाचा आपण च्छास का केला? आपल्या मातृभूमीचे जगावरील ऋण खरेखर असीम आहे. इतर कोणत्याही देशाशी तुलना केली तरी या शांत आणि सौम्य हिंदूचे अखिल जगावर जेवढे ऋण आहे तेवढे पृथ्वीच्या पाठीवरील दुसऱ्या कोणत्याही जातीचे नाही असे आपल्याला आढळून येईल.

अनेकांच्या दृष्टीने भारतीय विचार, भारतीय तत्त्वज्ञान भारतीय साहित्य प्रथमदर्शनी चमत्कारिक वाटते परंतू तेथेच न थबकता ते तर नेटाने अध्ययन करतील, मन लावून चिकाटीने भारतीय ग्रंथाचे अनुशीलन करतील, भारतीय आचार-व्यवहारांच्या मुळाशी आलेल्या महान तत्त्वांची नीट ओळख करून घेतील तर त्यांच्या पैकी शेकडा नव्याण्णव जण भारतीय विचारांच्या सौंदर्याने भारतीय भावांनी मुग्ध होऊन गेल्याचे तुम्हाला आढळून येईल.

भारताबद्दल अतिशय प्रीती, देशभक्ती व आपल्या पूर्वजांविषयी आदर बाळगूनही मला वाटत आहे की, आपल्याला

रौप्य महोत्सवी वर्ष

बैषाव्राण्णा २०१६-१७

इतर देशांकडून पुष्कळ गोष्टी शिकावयाच्या आहेत....

आपण आपल्या देशाबाहेर गेलो नाही. आपल्या देशातील परिस्थिती व अन्य देशातील परिस्थिती यांचा तुलनात्मक अभ्यास केला नाही, आपल्या भोवती काय चालले आहे, त्याकडे लक्ष दिल नाही, हेच भारतीय मनाच्या अधोगतीचे एक मोठे कारण आहे. आपण त्याबद्दल भरपूर प्रायश्चित भोगले आहे. यापुढे आपण पुनः असे करण्याचे टाळू या.

पाश्चात्य देशात येण्यापूर्वी मी भारतावर प्रेम करीत असे आता तर भारतातील धूळही मला पवित्र वाटत आहे. तेथील हवा देखील मला पवित्र वाटते. भारत माझा परम पवित्र स्वदेशसाठी सर्वस्व अर्पण करणारे आणि पूर्णपणे निष्कपट असे लोक जेव्हा म्हणतील तेव्हा हिंदूस्थानही सर्व दृष्टीने महान होईल. माणसांनीच तर देश महान बनत असतो नुसत्या जमिनीच्या तुकड्याने नव्हे.

आपल्या देशात असे कितीतरी गरीब लोक आहेत की, ज्यांना दोन वेळचे जेवणसुद्धा पोटभर मिळत नाही. राहायला घर नाही. अंगावर वस्त्र नाही. आपली स्थिती त्यांच्यापेक्षा खचितच चांगली नाही काय ? ईश्वर आपल्या मूलभुत गरजा

पूर्ण करीत आहे. त्याचे आभार मानायला नकोत का ?

माझ्या पालकांचा गुरुजनांचा आणि बडिलधान्या माणसांचा मान ठेवीन असे म्हणतान आपले माता-पिता, गुरुजन, समाजातील बडीलधारी माणसे यांच्याशी मानवतावादी दृष्टीकोन निर्माण व्हायला हवा.

या प्रतिज्ञेतील प्रत्येक वाक्याचा अर्थ आपणांस विचारी, विवेकी, सुजाण नागरिक बनविणारा आणि थोरमोळ्यांच्या बोलण्यात, वागण्यात जे चांगले आहे त्याचे प्रत्येकाने अनुसरण केले पाहिजे, हे सांगणे हीच आपलासंस्कृती आहे. विद्यार्थ्यांमध्ये अगदी बालवयातच राष्ट्रप्रेम सतत जागृत राहण्यासाठी या हेतूने कवी पेदेमरे व्यंकट सब्बाराव यांनी ही प्रतिज्ञा तयार केली असावी.

आपल्या आईचे आपल्यावर प्रेम असते पण ती कधी बोलून दाखवत नाही तर ते दिसतं ते फक्त कृतीतून. पण भारत माझा देश आहे, माझ्या देशावर माझे प्रेम आहे असे आपण पोपटासारखे बोलून उपयोग नाही तर ते प्रेम आपल्या कृतीतून दिसले पाहिजे तरच आपला भारत देश सुजलाम् सुफलाम होईल !

॥ नातं ॥

छापा असो वा काटा असो, नाणे खरे असावे लागते ...

प्रेम असो वा नसो, भावना शुद्ध असाव्या लागतात...

तोडू नयेत दुसऱ्यांची मने

झाडांच्या फांदीसारखी

कारण झाडाला फांद्या पुन्हा फुटतात....

पण मने मात्र कायमची तुटतात

दिव्याने दिवा लावत गेलं की, दिव्यांची एक दिपमाळ तयार होते...

फुलाला फुल जोडतं गेलं की, फुलांची एक फुलमाळ तयार होते ...

आणि माणसाला माणुस जोडत गेलं की,

माणुसकीच एक सुंदर नात तयार होत ...

संकलन - तावडे आरती अरूण स्नेहलता

तृतीय वर्ष वाणिज्य

भ्रष्टाचारमुक्त भारताचे स्वप्न ...

- ऋतुजा रामचंद्र माळकर
तृतीय वर्ष वाणिज्य

“गांधीजींच्या स्वप्नातील भारतात शोषण व भ्रष्टाचार यांना स्थान नव्हते. गांधीजींनी कधी स्वातंत्र्य हा शब्द वापरला नाही. त्यांना “स्वराज्य” हवे होते. अशा स्वराज्यात अर्थशास्त्राला नितिशास्त्रापासून वेगळे मानले जाऊ शकत नाही महात्मा गांधींचे ‘माझ्या स्वप्नातील भारत’, या नावाचे पुस्तक प्रसिद्ध आहे. त्यात त्यांनी असे म्हटले आहे की, ‘स्वराज्य हा एक पवित्र वैदिक शब्द असून आत्मशासन व आत्मसंयम असा त्याचा अर्थ आहे’. गांधीजींच्या स्वप्नातील भारतात शोषण व भ्रष्टाचाराला कोणतेच स्थान नव्हते. ते स्वतःला ‘समाजवादी’ म्हणवीत आणि हाच शब्द भारतीय संविधानाच्या उद्देशिकतेही अंतर्भुत करण्यात आला आहे.

या पुस्तकामध्ये असे देखील म्हटले गेले की, ‘भारत ही भोगभूमी नसुन ती कर्मभूमी आहे’. शक्तीच्या वा अधिकाराच्या दुरुपयोगातुनच भ्रष्टाचाराचा जन्म होत असतो. जेव्हा सत्ता, अधिकार अगर संपत्ती पेलत नाही तेव्हाच भ्रष्टाचार बोकाळतो हे समजून घेणे अगत्याचे आहे. स्वातंत्र्यानंतर आचार्च विनोबाजी आसामध्ये भूदान यात्रेवर असताना तेथे त्यांची जवाहरलाल नेहरूंशी भेट झाली. नेहरूंनी भ्रष्टाचाराबद्दल विनोबाजींना प्रश्न विचारला, की ‘ते ही वाढत्या भ्रष्टाचाराबद्दल चिंतेत आहेत काय ?’ विनोबाजींनी उत्तर दिले की, ‘त्यांना भ्रष्टाचाराविषयी चिंता वाटत नाही, कारण भ्रष्टलोक तो करतात व त्यांची समाजात प्रतिष्ठा नसते कारण भ्रष्टाचार हा शिष्टाचार नसतो.’ पण आज भ्रष्ट मार्गाने कमविलेल्या पैशाला व तो कमविणाऱ्यांना प्रतिष्ठा प्राप्त होते. जो पैसा कमावला त्याचा अंश नंतर मंदिर, देवधर्म, यज्ञ, शैक्षणिक, सामाजिक संस्थांना दान म्हणून दिला की दानशुरुंना प्रतिष्ठा लाभते. भ्रष्ट मार्गाने कमविलेल्या पैशाला असे मोल येते, हीच खरी शोकांतिका आहे. मूळ पैसा कसा कमावला गेला याचे भान नसते. हेच भ्रष्टाचाराचे मूळ आहे.

भारताच्या एका माजी पंतप्रधानांनी म्हटले होते की, भ्रष्टाचार हा ग्लोबल म्हणजे जागतिक प्रश्न आहे. पैसा खाणारा भ्रष्टाचारी माणूस जर गुन्हेगार आहे तर त्याला लाच देणारा हा दुप्पट गुन्हेगार आहे, कारण तोच लाच खाणाऱ्यास प्रवृत्त करतो.

तो भ्रष्टाचारी असतो व मी करतो तो व्यवहार अर्थात

सदाचारी, असे ते दशमन्यायावर आधारीत दृष्टचक्र आहे. भ्रष्टाचारी माणसालाही सदाचार आवडतो. महात्मा गांधींनी असे म्हटले होते की, प्रत्येक हीतकारी आंदोलन पुढील पाच अवस्थांतून जात असते. उदासिनता, उपहास, निंदा, दडपशाही आणि आदर. असेच काहीसे भ्रष्टाचाराबाबतच्या आंदोलनाबाबत ही घडेल अशी अशा वाटते. आज भ्रष्टाचाराबद्दलचा राग व रोष तर प्रदर्शित होताना दिसतो. आपल्या देशात भ्रष्टाचाराविरुद्ध बोलण्याचा अधिकार मिळून आत्मशुद्धीद्वारा समाजशुद्धीचे वातावरण निर्माण करता येईल कारण परिवर्तनाची सुरुवात स्वतःपासूनच करावी लागते.

आजच्या आधुनिक जगाच्या कालखंडात वावरत असताना आपल्याला अनेक प्रकारच्या भ्रष्टाचारासंबंधीच्या समस्यांना सामेरे जावे लागले त्यातला जिवंत अनुभव सांगायचा झाल्यास, माझ्या भावाला एका सरकारी जागेच्या ठिकाणी नोकरी लावतो पण तू त्यासाठी मला फक्त दोन लाख रूपये दे असे त्या ठिकाणच्या एका कर्मचाऱ्याने आम्हाला सांगितले, अशा प्रकारे भ्रष्टाचार करणारी व्यक्ती आम्हाला आयुष्यात भेटली.

तसेच अलिकडे बातम्यांमध्ये ही नवनविन घटना ऐकायला येतात. एका बिल्डर ने एका व्यक्तीस दहा लाखात रूम देतो असं सांगून त्याने कागदपत्र फक्त आठ लाखाची केली. त्यातले दोन लाख काही दिवसानंतर उघडकीस आले. अशा प्रकारचे वेगवेगळे भ्रष्टाचाराचे अनुभव स्पष्ट करता येतात. कुटुंब हा फक्त संरक्षणाचा किल्ला नाही तर ती सुसंस्कार करणारी पाठशाळा आहे ती संस्था व त्यामागची भावना सांभाळली गेली तर भ्रष्टाचारामुक्त भारताचे स्वप्न प्रत्यक्षात उतरविण्यासाठी शक्ती नसेल, तर कमीत-कमी ते पायदळी तुडवणार नाही एवढी शाश्वती नवीन पिढीने दिली तर अंशता का होईना स्वप्नमुर्तीचे समाधान अवश्य मिळेल. उद्याच्या पिढीसमोर चांगले आदर्श असावेत. ते भ्रष्टाचारामुक्त भारताचे स्वप्न पुर्ण होण्यासारखे स्वच्छ असावेत, हे स्वप्न सर्वांनी मनाशी बालगुया. महात्मा गांधीजींच्या शब्दात म्हणून्या,

“सबको सन्मती दे भगवान”

क्रांतीज्योती सावित्रीबाई फुले

- कदम सारिका वसंत वंदना
तृतीय वर्ष वाणिज्य

सावित्रीच्या लेकींना अभिमान वाटावा असेच कार्य सावित्रीबाईंनी केले आहे. त्या काळात हे धाडस करणाऱ्या सावित्रीबाई म्हणजे आपल्या शिक्षणक्षेत्रातील एक क्रांतीज्योती होत्या. समाजात ख्री पुरुष समानता प्रस्थापित करण्यासाठी ख्रीयांच्या मुक्तीसाठी सर्वस्व वाहून घेणारे भारतीय इतिहासातील जोतीराव व सावित्रीबाई फुले हे पहिले दांम्पत्य होय.

सावित्रीबाईंच्या आईचे नाव लक्ष्मीबाई व वडीलांचे नाव खंडोजी नेवसे पाटील. हे गावचे पाटील. इस. १८४० साली जोतीराव फुले यांच्याशी सावित्रीबाईंचा विवाह झाला. लग्नाच्या वेळी सावित्रीबाईंचे वय नऊ तर जोतीरावांचे वय तेरा होते. सावित्रीचे सासरे गोविंदराव फुले हे मुळचे फुरसुंगीचे क्षीरसागर. परंतु पेशव्यांनी त्यांना पुण्यातली फुलबागेची जमीन बक्षिस दिली म्हणून ते पुण्यात येऊन राहीले व फुलांच्या व्यवसायावरून यांना फुले हे आडनाव मिळाले.

जोतिरावांबरोबर सावित्रीबाईंचा विवाह झाल्यावर त्यांना त्यांच्या मनातील इच्छा पूर्ण करण्याची संधी चालून आली. जोतीबांच्याच मनाने ख्रीयांनी शिकावे असा विचार केलेला असल्यामुळे त्यांनी आपल्या पत्नीपासूनच ख्रीशिक्षणाला आरंभ केला. जोतिबांच्याच वडीलांनी आपल्या मुलाच्या शिक्षणाबद्दलच विरोध प्रकट केला होता, तेथे सूनेच्या शिक्षणाला नकार देतील यात काय आश्यर्च. पण जोतिबांच्या मुलींसाठी शाळा काढण्याचा विचार निश्चित होता. शेतात काम करतानाच झाडाखाली बसून काळ्या मातीत अक्षरे गिरवून सावित्रीबाई शिकू लागल्या. यामध्ये प्रगती झाल्यावर त्यांनी एका सरकारी शाळेत प्रवेश घेवून पुढचे शिक्षण चालूच ठेवले.

मुलींची पहिली शाळा :

१४ जानेवारी १८४८ साली ज्योतीबांनी पुण्यात मुलींची पहिली शाळा काढली. पण मुलींना शिकवायचे धाडस करायला

कुणी शिक्षक पुढे येईना. तेव्हा सावित्रीबाई शाळेत जावून मुलींना शिकवू लागल्या. बायकांनी शिकणे हे महापाप आणि त्यांना शिकवणे हे तर महाभयंकर पाप, असे त्याकाळी सर्वच समाज समजत असल्यामुळे सावित्रीबाई शाळेत मुलींना शिकवायला जाऊ लागल्या की पुण्यातील अतिकर्मठ लोक त्यांच्यावर दगड, शेण, चिखल वारौरे फेकीत. पण सावित्रीबाईंनी या सर्व छळाला शांतपणे तोंड देऊन मुलींना शिक्षण देण्याचे कार्य चालूच ठेवले. सावित्रीबाई आणि जोतिबा फुले यांनी

नंतर दोन शाळा काढल्या. त्या व्यवस्थित चालल्या. पुणे येथील हे शिक्षणकार्य पाहून १९५२ मध्ये इंग्रज सरकारने फुले पतीपत्नीचा मेजर कॅन्डी यांच्या हस्ते जाहीर सत्कार केला. त्यांच्या शाळांना सरकारी अनुदानही जाहीर केले. भारतातल्या मुलींच्या पहिल्या शाळेतील या पहिल्या शिक्षिकेने आपले शिक्षण देण्याचे ब्रत चालूच ठेवले. हे सर्व त्या पतीच्या पावलावर पाऊल ठेवून अंधपणे करीत नव्हत्या तर त्या कार्यावर त्यांची निष्ठा होती. म्हणून त्या पतिनिधनानंतरही त्यांनी सत्यशोधक समाजाचे “समता” आंदोलन पुढे चालूच ठेवले.

सावित्रीबाई शिकल्या तेव्हा त्यांच्या ठायी असणाऱ्या कविमनाला जे काही आठवले ते त्यांनी कविता आणि अभंगाच्या रूपात शब्दबद्धी केले. १८५४ साली त्यांचा ‘काव्यफुले’ हा संग्रह प्रसिद्ध झाला.

बाला-जरठ विवाहप्रथेमुळे अनेक मुली बयाच्या बागा तेराव्या वर्षी विधवा होत. पुनर्विवाह अजिबात मान्य नव्हता. पतीच्या निधनानंतर अशा विधवांना सती जावे लागे किंवा मग त्यांचे केशवपन करून त्यांना कुरूप बनविले जाई. विरोधाचा अधिकार नसलेल्या या विधवा मग कुणातरी नराधमाच्या शिकार बनत. गरोदर विधवा म्हणून समाज छळ करणार. जन्माला येणाऱ्या मुलाला यातनांशिवाय काहीच

मिळणार नाही. अशा विचारांनी या विधवा आत्महत्या करत, किंवा भ्रुणहत्या करत. फसलेल्या वा बलात्काराने गरोदर राहीलेल्या विधवांचे सावित्रीबाई बाळंतपण करत सर्व अनाथ बालकांना सावित्रीबाई आपलीच मुले मानत. याच ठिकाणी जन्मलेल्या काशीबाई या ब्राह्मण विधवेचे मुल त्यांनी दत्तक घेतले. त्याचे नाव यशवंत ठेवले. केशवपन बंद करण्यासाठी नाभिक समाजातील लोकांचे प्रबोधन केले. त्यांचा संप घडवून आणला. पुनर्विवाहाचा कायदा व्हावा यासाठी प्रयत्न करणे, अशी अनके कामे सावित्रीबाईंनी कल्पकतेने पार पाडली. सत्यशोधक समाजाच्या कार्यातही सावित्रीबाईंचा मोठा सहभाग असे. महात्मा फुलेंचे निधन झाल्यानंतर सावित्रीबाईंनी सत्यशोधक समाजाच्या कार्याची धुरा वाहीली. आपल्या विचाराचा प्रसार त्यांनी आपल्या साहित्यांच्या माध्यमातून केला.

इ. स. १८९६-९७ च्या दरम्यान पुणे परिसरात प्लेगच्या साथीने धुमाकूळ घातला. हा रोग संसर्गजन्य आहे हे कळल्यावर यातून होणारे हाल ओळखून सावित्रीबाईंनी प्लेगपिडीतांसाठी पुण्याजवळ वसलेल्या ससाणे यांच्या माळावर दवाखाना सुरू केला. त्या रोग्यांना व त्यांच्या कुटुंबीयांना आधार देऊ लागल्या. प्लेगच्या रोग्यांची सेवा करताना सावित्रीबाईंनाही प्लेग झाला. यातून मार्च १० इ. स. १८९७ रोजी त्यांचे निधन झाले.

सामाजिक कार्यात त्यांचा पुढाकार असे त्यामुळे

१८७६-७७ च्या दुष्काळात त्यांनी खूप कष्ट केले. समाजातील दीनदलितांना मायेने जवळ करणाऱ्या ख्रीयांना शिक्षण मिळावे म्हणून धडपडणाऱ्या सावित्रीबाई खन्या अर्थाने ज्योतिबांच्या सहचरणी म्हणून शोभल्या. त्यांच्या थोर सामाजिक कार्य विषयीची कृतज्ञता म्हणून १९९५ पासून ३ जानेवारी हा सावित्रीबाईंचा जन्मदिन हा 'बालिका दिन' म्हणून साजरा केला जातो.

अशा या सावित्रीबाईंच्या स्मृती जपणारे हे उपक्रम सावित्रीबाई फुले यांच्या नावाने ६ पुरस्कार ठेवले आहेत. पिंपरी, चिंचवड महापालिकेचा सामाजिक कार्यासाठीचा सावित्रीबाई फुले पुरस्कार हा पुरस्कार २०११-१२ सालापासून दरवर्षी महिला बालकल्याण क्षेत्रात उल्लेखनीय काम करणाऱ्यास एका समाजसेविकेस दिला जातो. ५००१ रूपये रोख व सन्मानपत्र, शाल व श्रीफळ असे या पुरस्काराचे रूप आहे. महाराष्ट्र सरकारचा सावित्रीबाई फुले पुरस्कार चिंचवडगाव येथील महात्मा फुले मंडळाचे क्रांतीज्योती सावित्रीबाई फुले पुरस्कार महात्मा फुले प्रतिभा संशोधन अँकडमी (पुणे) तर्फे सावित्रीबाई तेजस कला राष्ट्रीय पुरस्कार क्रांतीज्योती सावित्रीबाई 'आदर्श माता' पुरस्कार अशा या क्रांतीज्योती सावित्रीबाई.... त्या होत्या म्हणून आज आपण समाजात शिकण्यासाठी बाहेर पडत आहोत.

परोपकारी सज्जन त्यांचा विनाशकाळ आला तरी आपला स्वभाव सोडत नाहीत. तुट्टा तुट्टा चंदन त्या कुळाडीलासुद्धा सुगंधित करते.

जगात विशाल मनाचे कितीतरी लोक आहेत. पण त्यांच्यातील खन्या अर्थाने थोर कोण आणि खोटे कोण हे ओळखायला तारतम्य बुद्धी तितकीच सूक्ष्म हवी.

माणसाचे मोल डोक्यावरील मुकुटाने आणि गळ्यातल्या जडजवाहिंच्यांनी होत नाही, तर त्याच्या अंतःकरणातील माणुसकीत आणि मनगटातल्या पराक्रमांनी कळते.

आपण मऊ असतो तर तुच्छ लेखतात, कठोर असलो तर त्रासतात. म्हणून कठोर प्रसंगी कठोर व मऊ प्रसंगी मऊ व्हायला हवे.

भुतकाळात माणूस माणसाला गुलाम बनवत असे. वर्तमानात माणूस यंत्राचा गुलाम झाला आहे. भविष्यकाळात तो यंत्रमानव होणार आहे.

संकटं असतील तर त्यांना सामोरे जावून झेलल्याशिवाय ती संपत नाहीत, त्यांना पाठ दाखविली कि ती अधिकच पाठीशी लागतात.

माणुसकीला लाथाडून जिवंत राहण्यापेक्षा, माणुसकीचे रक्षण करता करता मृत्यूला कवटाळण्यात खरा आनंद आहे.

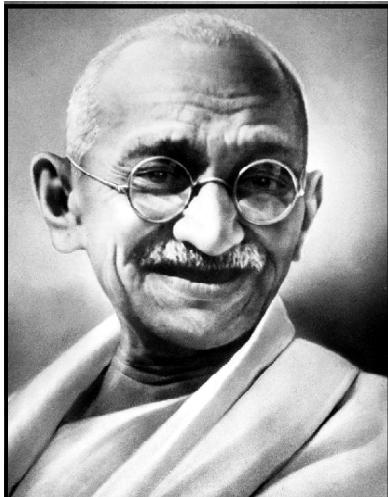

गांधी विचारांची प्रासंगिकता

- कु. निवेदिता नारायण नमिता पाटील
द्वितीय वर्ष वाणिज्य

महात्मा गांधीनी आपल्या संपूर्ण आयुष्यातील आचरणातून आणि विचारांमधून जगाला शांतता, मानवतावाद, सहिष्णुता, बंधुभाव यांचा संदेश दिला. जॉन रस्केन या लेखकाने 'अन टू धिस लास्ट' या पुस्तकात तळाच्या माणसाला कसे सुखी करता येईल, याबाबतचा विचार मांडला होता. गांधीजीनी आपल्या परीने तो विचार इथे रुजविण्याचा प्रयत्न केला. त्यांनी खादी, ग्रामोद्योग यावर भर देत आर्थिक विकेंद्रीकरणाचा पुरस्कार केला. आजच्या काळात समस्यांनी त्रासलेल्या जगाकडे पाहताना गांधीजींच्या या सर्व विचारांची आठवण प्रकरणे होते. हे विचार रुजविण्याची आज फार मोठी गरज आहे. त्यांच्या विचारांची प्रासंगिकता ही केवळ देशाच्या हितासाठी नसून, जगाच्या हितासाठी आहे, हे लक्षात घेतले पाहिजे. आज जगात विशेषतः पश्चिम आशियात विलक्षण हिंसाचार माजला आहे. धर्माच्या नावावर शिया आणि सुन्नी पंथियांमध्ये हिंसाचार सुरु आहे. या हिंसाचारात असंख्य जनांचा बळी गेला आहे. दहा लाखांहून अधिक लोक निर्वासित झालेले आहेत. मानवजातीची इतकी भयंकर शोकांतिका होत असताना, महात्मा गांधी यांची विशेषत्वाने आठवण येते. गांधीजीनी दिलेली अहिसेची मानवतावादाची, सहिष्णुतेची शिकवण ही जगामध्ये शांतता आणि स्थैर्य लाभण्यासाठी अतिशय आवश्यक आहे. आज जगात कोणतीही सत्ता, संयुक्त राष्ट्रसंघ किंवा कुणीही महान पदावरील व्यक्ती, हा हिंसाचार थांबवा, माणुसकीने वागा, निर्वासितांना आश्रय द्या, असे महणताना दिसत नाही. गांधीजींच्या विचारांनी काम करणाऱ्या लोकांनी आपल्यापरीने यासाठी प्रयत्न करणे आवश्यक आहे.

आज भारतात नक्षलवादाची समस्या आव्हान बनून राहिलेली आहे. या नक्षलवादांनाही तुम्ही गरीबांच्या कल्याणसाठी शांततेच्या मार्गानिचे चळवळी करा असे सांगण्याची गरज आहे. हिंसेचा मार्ग न्याय मिळवून देऊ शकत नाही. काशमीर, नागालँड आणि ईशान्य भारतात सुरु असणारा हिंसाचार थांबवण्यासाठी गांधीजींच्या विचारांचा आधार घेऊनच आवाहन करणे आवश्यक आहे. आसाममध्ये कोक्राझार जिल्ह्यामध्ये हिंसाचाराविरोधात सर्वोदयचे दोन कार्यकर्ते गावेगाव हिंदून अशा प्रकारचे काम करत आहेत. ते या भागातील लोकांना गांधीजींनी दिलेला शांततेचा संदेश समजावून सांगत आहेत.

गांधीजींनी 'निसर्गाशी मैत्री' चा आग्रह धरला होता. गांधीजी म्हणायचे की आपली माता वसुंधरा म्हणजेच पृथ्वी ही सगळ्याच माणसांची गरज भागवू शकते पण कुणा एकाची लालसा भागवू शकणार नाही. लालसा म्हणजे जास्तीत जास्त संपत्ती मिळविण्याचा मोह. हा मोह मानवजातीसाठी शाप आहे. त्यापासून सर्वांनीच दूर राहिले पाहिजे. निसर्गाकडून जेवढे चांगले मिळेल तेवढेच घ्यायचे. तसेच ते घेताना निसर्गाची जोपासना करायची. हा गांधीजींचा विचार आजच्या परिस्थितीत उपयुक्त आणि मार्गदर्शक ठरणारा आहे.

आज भारतात जातीय तेढ वाढत चालली आहेत. हिंदू-मुस्लिमांची सांप्रदायिकता वाढली आहे. ती रोखली पाहिजे, थांबिविली पाहिजे असे काहीजण म्हणतात. पण असे म्हणणाऱ्यांना 'तुम्ही धर्माच्या विरोधात आहात का?' अशी विचारणा केली जाते. गांधीजींनी आपल्या विधायक कलमी कार्यक्रमात हिंदू-मुस्लिम ऐक्य हा पहिला मुद्दा मांडला होता. या घोषणेचा पुन्हा स्वीकार करण्याची गरज आहे. देशाचे ऐक्य टिकवण्यासाठी हिंदू-मुस्लीम ऐक्य, अस्पृश्यता निवारण आणि खादीद्वारे रोजगारनिर्मिती हे गांधीजींचे तीन कलमी विधायक कार्य अधिक जोमाने पुढे नेण्याची आणि जोपासण्याची खूप मोठी गरज देशाला आहे.

गेल्या वीस-तीस वर्षांत जागतिकीकरण सुरु झाले. त्यातुन बेरोजगारांची संख्या वाढत आहे. भारतातच नाही. युरोप, ग्रीस, इटली या देशांत बेरोजगारीचे प्रमाण ३० ते ३५ टक्के एकडे आहे. भांडवलशाही मार्गाने जाऊन रोजगारीचा प्रश्न सोडविता येणार नाही, हे च यातून प्रतीत होते. त्यामुळे आर्थिक विकेंद्रीकरणाची गरज आहे. विज्ञानाची मदत घेतली पाहिजे. तंत्रज्ञानाचा वापर वाढला पाहिजे पण त्याचबरोबर प्रत्येक हाताला अर्थपूर्ण रोजगार मिळाला पाहिजे. हा मुद्दा केंद्रस्थानी ठेवूनच आर्थिक धोरणे मांडली गेली पाहिजेत. गांधीजींनी त्या काळात या सर्वांसंदर्भात मांडलेले अनेक विचार आजही मार्गदर्शक ठरणारे आहेत. एकूणच आजचे प्रश्न सोडविण्यासाठी गांधीजींचे अनेक विचार मार्गदर्शक ठरणार आहेत. त्यांच्या विचारांची प्रासंगिकता ही कालातीत आहे. ती केवळ देशाच्या हितासाठी नसून जगाच्या हितासाठी आहे, हे लक्षात घेतले पाहिजे.

निषेध कोणी करायचा ?

कु. हर्षदा रामकृष्ण सोमण, रोहिणी
त्रुतीय वर्ष वाणिज्य

काही वर्षांपूर्वी प्रसिद्ध अभिनेता नाना पाटेकर यांची मुलाखत वाचलेली आठवते. त्यांच्या बालपणी त्यानी बघितलेले सिनेमे आणि आजच्या सिनेमातला फरक त्यानी कथन केला होता. पन्नास वर्षांपूर्वी मेहबूब खान यांच्या 'मदर इंडिया' या चित्रपटाने चंदेरी पडदा खूप गाजवला होता. त्यात शेतकऱ्यांची व्यथा व कथा चितारलेली होती. साहजिकच त्यातला खलनायक सावकार होता. तो सावकार कर्जबाजारी लेकुरवाळ्या नर्गिसला हातदेखील लावत नाही. फक्त तिच्याकडे हावच्या नजरेने बघतो. हे बघून प्रेक्षकांच्या मस्तकात संताप

जात असे. आज मात्र चित्रपटात मध्यंतर होण्यापूर्वीच दोन-चार बलात्कार होऊन जातात आणि कुणाचे हात रागाने शिवशिवत नाहीत, की मनाचा प्रक्षोभ होत नाही.

आजच्या काळात बलात्कार व अत्याचाराच्या बातम्या आणि चित्रपट यात कुठलाही फरक उरलेला नाही. एकूणचं समाज कीती बधीर व संवेदनशून्य झाला आहे, त्याची ही प्रचीती आहे. अवघ्या पंचवीस वर्षांमागे गेल्यास उल्हासनगरची रिंकू पाटील आठवते. दहावीच्या परीक्षा केंद्रात ती इतर मुलांसह आपली उत्तरपत्रिका लिहित असताना वर्गात घुसलेल्या दोन-तीन गुंडांनी तिला रांकेल ओतून पेटवून दिले होते. त्यानंतर तब्बल महिना दोन महिना अवघा महाराष्ट्र हळहळत होता. आजच्या सारखा तेव्हा उपग्रह वाहिन्यांचा प्रसार नव्हता; पण जी छापील वर्तमानपत्रे उपलब्ध होती, त्यातून जनप्रक्षोभ व्यक्त होत राहिला होता. आज आपला तोच समाज कुठे येऊन पोहोचला आहे ?

अहमदनगरच्या कर्जत तालुक्यात कोपडी नावाच्या गावात कोवळ्या शाळकरी मूळीवर सामूहिक बलात्कार झाला, तिला ठार मारले गेले आणि तिच्या मृतदेहाची शक्य तितकी

अवहेलना, विटंबना करण्यात आली. पण त्याची बातमी जगासमोर यायलाही तब्बल चार दिवस उलटून जावे लागले. प्रसार माध्यमे विस्तारल्याचे हे लक्षण मानावे काय ? नव्या तंत्रज्ञानाने जग जवळ आणले, त्याचा हा पुरावा आहे काय ? समाजात माहिती पोहोचली तर प्रतिक्रिया उमटतात, पण माहिती पोहोचवण्याचेच कर्तव्य असलेल्यांनी बधीर राहण्याचा पवित्रा घेतला, तर काय व्हायचे ? कोपडीच्या त्या घटनेची साधी बातमी लोकांपर्यंत येण्यात काय अडचण होती ?

दिल्लीतली निर्भया, हैदराबादचा रोहित वेमूला, मोठमोठ्या ख्यातनाम लोकांचे सन्मान परतीचे नाट्य रंगवण्यात, कित्येक तास व हजारे पृष्ठे खर्ची घालणाऱ्या महोदयांना कोपडीत माणूसकी, सभ्यता पायदळी तुडवली गेल्याची साधी वेदनाही जाणवू नये ? एका सामान्य कुटुंबातली शाळकरी मुलगी अब्रुनिशी, जीवानिशी गेली त्याबद्दल इतकी त्रयस्थवृत्ती सहिष्णूतेचा पुरावा मानायचा काय ?

बलात्कार करणाऱ्यांवर गुन्हे दाखल करावेत किंवा त्यांना फाशी असावी किंवा नसावी, यावर चर्वितचर्वण करण्यात कित्येक तास बुद्धीला ताण देणाऱ्यांना, बलात्काराच्या यातना-वेदना व अमानुषता कधी तरी उमजली आहे काय ? दरम्यान, असल्या चर्चा आणि तत्सम कलात्मक अविष्कारांनी समाजाला इतके संवेदनाशून्य करून सोडले आहे, की ताज्या घटनेनंतर प्रतिक्रियाही उमटण्यास दोन-तीन दिवसांचा कालावधी उलटावा लागला.

बलात्कार, अत्याचार यांसारख्या घटना घडल्या की, मग सरकारला धारेवर धरले जाते. किंवा पीडितेसाठी मोक्याच्या जागी मेणबत्या घेऊन उभे राहिले, म्हणजे न्याय झाला, अशी जी नकारात्मक प्रवृत्ती जोपासली जात आहे. त्यातूनचं या

आसुरी मानसिकतेला प्रोत्साहन मिळत गेले आहे. बलात्कारितेला किती यातना झाल्या, त्याची सहसा चर्चा होत नाही, पण त्यातला गुन्हेगार किती वयाचा आहे, त्याच्या वयानुसार कुठल्या न्यायालयात खटल्यासाठी सादर करावे, याची मानवाधिकारान्वये चर्चा रंगते.

ज्या महिलेवर किंवा मुलीवर बलात्कार होतो तिच्या वाट्याला त्या अमानुष यातनांचा नरकवास आला. तिला कुठले तरी अधिकार असतात काय? बाकीचे सोडून द्या, माणसासारखे सुरक्षित अब्रूदारपणे जगण्याचा अधिकार तिच्यापासून हिरावून घेतला गेलाय, याची किंचित जाणीव अशा चर्चेत कधी आढळून येत नाही. बोलणारे नामवंत शब्दांचे पूर आणतात आणि आपणही त्या शब्दांच्या वर्षावात वाहवत जातो. पीडितेच्या वेदना, यातनांविषयी बधीर होऊन ऐकत राहतो.

हलुहलू सामुहिक बलात्कार, त्यानंतर हत्या हे नित्याचे विषय बनू लागले आहेत. अमानुषतेचा संताप येणे, त्याच्या विरोधात सरसावून उभे राहणे; या मानवी उपजत वृत्तीच आपण क्रमाक्रमाने गमावून बसलेलो नाही काय? कायदा, शिक्षा, पोलीस वा सरकार दुय्यम असतात. समाजाचा अशा अमानुष राक्षसी प्रवृत्तीला असलेला वचक संपलाय, हे खरे भयावह वास्तव आहे. गाव वस्ती आपल्याला जीवंत सोडणार नाही याची खात्री असेल, तर असले कृत्य करायला कोणी धजावणार नाही. म्हणून अशा हिणकस गुन्ह्याला आपणही तितकेचं जबाबदार आहेत. कारण आपली तटस्थाता, त्रयस्थवृत्ती त्या गुन्हेगारांचे बळ वाढवत असते. मग त्यांच्या कृत्याचा निषेध करतानाचं समाजाच्या निष्क्रिय वृत्तीचा निषेध कोणी करायचा?

आयुष्याच्या प्रत्येक वळणावर एक परिक्षा असते !

ज्ञान घेणारा विद्यार्थी अभ्यास कधी करणार कारण सध्याचा विद्यार्थी -परीक्षार्थी. परीक्षा आल्यानंतर पुस्तके उघडणार या पिढीला जुन्या धड्यांची गरज आहे.

ती शाळा, महाविद्यालये पूर्ण करणार ...

आयुष्याच्या प्रत्येक वळणावर एक परीक्षा असते.

नकोशी झाली कीतीही, तरीही ती द्यावीच लागते.

या परीक्षेची रीतच जरा वेगळीच असते, झालो तरीही आणखी एक द्यायचीच असते,

Revolution, ATKT ची सोय मात्र इथे नसते,

Fail झालो तर पुन्हा तीच परीक्षा कधीच नसते...

जन्म म्हणजे Hall Ticket आयुष्य हे Time Table असते,

Examiner स्वतः मध्येय लपलेला, अन्य समाधान हीच Degree असते...

Marks किती मिळाले ? यावरून यश ठरत नसते, परीक्षा काय शिकवून गेली, हे जास्त महत्वाचे असते...

आपण अभ्यास कीतीही केला, तरी परीक्षेची वेळ मात्र वेगळीच कळते, पण वळत नाही. अशीच काहीशी गत असते.

मनातल्या अर्जुनाला विवेकाच्या श्रीकृष्णाची गरज असते,

नुसती गती असून भागत नाही, त्याला दिशाही आवश्यक असते.

नशीबाच्या कागदावर जेव्हा प्रयत्नांची शाई असते,

पाणी पडले, तरी मिटणार नाही, इतकी ती भक्कम असते.

समोरच्या प्रश्नांबरोबर झुंज नेहमीच द्यायची असते,

स्वतःच उत्तरे शोधून जगायला तर शिकवत असते

यश हे प्रत्येकाच्या जीवनात असते... पण ते मिळवण्याचा अधिकार त्यालाच असतो...

जो अतोनात प्रयत्न करीत असतो अभ्यासा व्यतिरिक्त नसते त्याला कसलीच चिंता

तर सांगा पाहू या विद्यार्थ्याना तुम्ही काय बरं म्हणता ?

अभ्यासा वाचून त्याला कसलीच फुरसत नसते ...आयुष्याच्या प्रत्येक वळणावर एक परिक्षा असते...

- कु. रावराणे शैला सुनिल
तृतीय वर्ष विज्ञान

विचारसूर्य मावळत नसती ...

- आकांक्षा प्रसाद पूजा चव्हाण
द्वितीय वर्ष वाणिज्य

खरच सूर्याला मारणं सोप आहे का ? सुर्य हा सर्वाना प्रकाश देत असतो. भास्कर, रवी, प्रभाकर अशी अनेक नावे आहेत. त्याचप्रमाणे या आपल्या नरेंद्र दाभोलकर सारख्या सूर्याला किती लोक साथ देत असतील विचार करा. हा सूर्य सर्वाना अंधारातून बाहेर काढतो. सूर्याने नेहमीच दुसऱ्यांना प्रकाश दिला. अंधार हटवला. सृष्टी तोलून धरली. सूर्य हा जीवनसृष्टीचा मुख्य आधारस्तंभ असतो आणि त्याच सूर्याला मारण्याचा प्रयत्न केलात. ग्रहणकाळात एखाद्या सावलीने सूर्य झाकला गेला की, तो नष्ट झाला असे वाटते. सूर्याला झाकू शकेल अशी चीजवस्तू या पृथ्वीवर बनलीच नाही, हे कोणाला समजलच नाही.

“आम्हा घरी धन शब्दांचिच शक्के” असे आमच्या तुकाराम नावाचा ‘संत’ सूर्याने ४०० वर्षांपूर्वीच नोंदवून ठेवलय. पण याही सूर्याला त्या मारेकच्यांनी गिळण्याचा प्रयत्न केला. सूर्याने ‘वैदांचा तो अर्थ, आम्हासिंच ठावा, येरांनी वहावा भार माथा’ हे वचन उगाच नाही लिहिले रे. “ईश्वर अल्ला तारो नाम, सबको सन्मति दे भगवान्” अशी प्रार्थना करणारा आमचा गांधी नावाचा ‘स्वातंत्र्यसूर्य’ गोळ्या घालून संपवला. पण नेहमी सत्याची शिकवण देणारा हा आमचा सूर्य जीवनभर निःशक्त राहूनही सगळ्यांना पुरुन उरला. जे गांधी तुम्ही पुसायला निघालात ते गांधी आज जगभरातील लोकांच्या हृदयात अढळपदी आहेत.

याच सूर्याचा आदर्श घेणारा आमचा नवा आदर्श सूर्य म्हणजेच डॉ. नरेंद्र दाभोलकर असे या सूर्य प्रकाशाचे नाव. समाजातील अंधश्रद्धा निर्मुलनासाठी हजारो अनुयायांना विवेकाची शिकवण देत राहिला. प्रबोधनाच्या कार्याला कायद्याची जोड मिळाली तर अंधश्रद्धा लवकर दूर होईल.

या सार्थ अपेक्षेने या ‘प्रकाशसूर्याने’ जादूटोणाविषयी कायद्यासाठी आग्रह धरला. पण याच ‘प्रकाशसूर्याचा’ घास घेतला गेला. हाच हव्यास होता का ? ज्या अफवा ‘प्रकाशसूर्याबदल’ समाज मनात पसरवल्यात पण बलिदान कधी वाया जात नाही, हे विसरलात पुन्हा. या सूर्याच्या अंत्यात्रेनंतर जनसमाज या सूर्यावर विश्वास ठेवू लागलाय.

‘प्रकाशसूर्याने’ आधीच सांगितले होते, “लोग मेरी बाते सुनेंगे जरूर; मगर मेरे मरने के बाद !”

‘संघर्ष हा जीवनातील सर्वोत्तम शब्द आहे.’ या वाक्यावर विश्वास ठेवून जगणाऱ्या ‘संघर्षसूर्याला’ ‘कॉ. गोविंद पानसरे’ या नावाने ओळखतात. कोल्हापूरच्या शाहू राज्याच्या नावाने मिळणारा ‘शाहू पुरस्कार’ रस्त्यावरून आपल्या गोतावळ्यासहीत चालत जाऊन या ‘संघर्षसूर्याने’ स्विकारला. अरे, अंधाराच्या यात्रींनो, या संघर्षसूर्याचा प्रेमळ हात तुमच्या पाठीवरून फिरला, असता तरी तुमच्या जीवनाचा प्रकाश झाला असता. अंधार यात्रींनो, तुमच्या गोळ्यांनी हा ‘संघर्षसूर्य’ लगेच निपचित पडला नाही तर पाच दिवस झुंजत राहिला विवेकाचे ‘धडे’ देऊन गेलाय.

सूर्याच्या मारेकच्यांनी सूर्याचा देह हिरावला; पण... सूर्याचे तेज कसे कसे हिरावणार ? हे ‘सूर्यतेज’ आमच्या नसानसात वाहतयं... उर्जा बनून. माणूस मारता येतो; पण विचार मरत नाही हे चिरंतन सत्य आहे. अरे अंधार नाहीसा करायला एक ‘प्रबोधनाची ज्योती’ पुरते. मात्र प्रकाश हटवायला संपूर्ण अंधारावं लागत. पण या अंधारातही अवकाशात चमकतात स्वयंप्रकाशित तारे व सूर्य. समाज जगतो तो याच सूर्याला पाहून. त्यांना खात्री असते की, हा सूर्याच अंधार हटवू शकेल. या सूर्याला

मारताना किमान एकदा शांतपणे त्यांच्याशी संवाद केला असता तर.... अंधारयात्रीनो तुमचेही जीवन या प्रकाशातून उजळले असते. अंधाराने प्रकाशावर विजय मिळविला हा दाखला इतिहासात नाही भविष्यातही असणार नाही. या जगात अंधाराचे गाणे कुणीच म्हणत नाही. अंधाराशी स्नेह जोडत नाही. सर्वत्र अंधार होताना प्रथम एक ज्योत पेटवून प्रकाशाशी नाते जोडण्याची नैसर्गिक वृत्ती मानवामध्ये आहेच !

या सूर्योपासून प्रेरणा घेऊन हजारो छोटे-मोठे सूर्य इथला अंधार हटवायलाही सज्ज झालेत. हे बिज आमच्यातही याच सूर्याने रुजवलेय. या सूर्यानी चळवळीच्या गाण्यातूनच

सांगितलय, 'आम्ही प्रकाशबीजे रुळवीत चाललो.'

'सूर्य संपविण्याचा प्रयत्न पुन्हा करू नका, एवढे शहाणपण तुम्हाला येवो, हीच सदिच्छा !

'दाभोळकर, पानसरे आणि कुलबर्गी या विचारसूर्याना त्यांची विचारसरणीच प्रकाशीत ठेवेल. जोपर्यंत हा समाज आहे तो पर्यंत या विचारकीरणांचा प्रकाश कोणत्या ना कोणत्या वाटेवर आपल्याला घ्यावाच लागेल. मित्रांनो विचारांना मृत्यू नसतो. कुणी त्यांना विज्ञवू शकत नाहीत. संत तुकोबारायांपासून हेच तर आपण अनुभवत आलो आहोत.

कास्टलेस इंडिया

'भारत माझा देश आहे. सारे भारतीय माझे बांधव आहेत'. आपण ही नेहमी प्रतिज्ञा म्हणत असतो. पण खरंच तसं आहे का ? जरा हा प्रश्न स्वतःला विचारा ! मिळालं का उत्तर ? नाही. असं काहीच नाही. आपण एक औपचारिकता म्हूळन प्रतिज्ञा म्हणत असतो. आपली प्रेमळ नाती जोडून स्वतःचे कल्याण करून घ्यावे व भेदभावापासून मुक्त व्हावे. वैर, द्वेष, ईर्ष्या बाजूला सारून एकत्र नांदावे. आपल्याला तर असं काहीच पहायला मिळत नाही. अज्ञानतेमुळे आमच्या मनामध्ये भेदभावाच्या भिंती उभ्या आहेत. त्यामुळेच हे सर्व भ्रम पहायला मिळतात. अज्ञानातच सर्व भ्रमांचे मूळ आहे. जेव्हा अज्ञानता दूर होईल तेव्हा भ्रम आपोआपच दूर होतील. पण सुशिक्षित माणसांनीही भेदभाव करणे म्हणजे खूप मोठी शोकांतिका आहे.

मनुष्य ज्या काही बंधनामध्ये अडकला आहे, त्यापैकी कोणी जाती-पातीच्या बंधनात, कोणी काढा-गोरा, उच्च-नीच, भाषा-प्रांत इत्यादी मध्ये जखडलेला आहे. आपल्या समाजात माझी जात, माझी भाषा, माझा प्रांत इत्यादी भ्रम जोपर्यंत आहेत तोपर्यंत भेदभाव आहे. हे सर्व नाश तेव्हाच दूर होतील जेव्हा अज्ञान नाहीसे होईल. आपली प्रगती आपणच रोखत आहेत. सर्वांनी हे मान्य करायला पाहिजे की आपण सर्व समान आहोत. कोणीही आपल्यापेक्षा श्रेष्ठ नाही किंवा आपण कोणापेक्षा श्रेष्ठ नाही. जेव्हा अस घडेल तेव्हाच सर्व गोष्टी स्थिरावतील. मला तर असं वाटत सर्व जाती, भेदभाव, द्वेष एका गाठोड्यात बांधून ते गाठोडं कुठेतरी दूर फेकून द्यावं. जेणेकरून भेदभाव तरी होणार नाहीत. आपण आपल्या विचारांना सकारात्मक दिशा दिली पाहिजे.

आपल्या संरक्षणासाठी सीमेवर सैनिक प्राणांचे बलिदान देत आहेत. कशाचीही पर्वा न करता ते देशाचे संरक्षण करत आहेत. सीमेवर ते शत्रूला सामोरे जात आहेत. खरं पाहता आपणच आपले शत्रू बनलो आहोत. आपण आपल्याच माणसांशी वाद घालत आहोत. आपल्याच माणसांमध्ये भेदभाव करत आहोत. यासाठी सैनिक आपल्या प्राणांची आहुती देत आहेत का ? नाही. तर ते आपल्याला आनंदाने, शांतीने, सुखाने, एकोप्याने रहाता यावे यासाठी ते लढत आहेत. आपणच आपल्या कुविचारांची सीमा ओलांडली पाहिजे. प्रकाशाच्या दिशेने वाटचाल केली पाहिजे. भेदभावाच्या मनामनांतील भिंती आपण पाडल्या पाहिजेत. तरच भिंतीरहीत जग (World Without Wall) ची संकल्पना साकार होईल.

After making India Cashless we should drive towards castless-ness.....! keep only Indianess.

- कु. आश्लेषा विजय सुरेखा यादव
तृतीय वर्ष विज्ञान

महाविद्यालयात प्रवेश - एक नवी वाट

- स्मिता संतोष संजिवनी घागरे
द्वितीय वर्ष कला

बारावी परीक्षा पास झाले. अनेकांनी सल्ले द्यायला सुरुवात झाली. तू नसिंगला जा, D. ed कर. तर कोणी सांगत होते नोकरी कर. कोणाचेही न ऐकता मी पाऊल उचलले ते कॉलेज शिक्षण घेण्याकडे. पण प्रश्न पुढे उभा राहिला. कोणत्या कॉलेजला प्रवेश घ्यावा. याबाबत काहीच समजतच नव्हते. घरापासून कधी लांब न गेल्यामुळे गाडीचा प्रवास करून शिक्षण घेणे हे माझ्या आवाक्याबाहेरचे होते. कारण खेरे सांगायचे तर S.T. कशी थांबवायची, त्यासाठी काय करायचे, एवढेच नाही तर पास कसा काढायचा हे देखिल मला माहित नव्हते. तसेच माझ्या गावात पुढील शिक्षणाची सोय नव्हती तर जवळपास सुद्धा तसे कॉलेज नव्हते.

मग वैभववाडी कॉलेजला प्रवेश घ्यायचा ठरवले. वैभववाडी म्हणजे आमचा तालुका. लहानपणापासूनच ऐकलेले की, तालुक्याला गेलो होतो. तालुक्याच्या या गावाबद्दल कुतुहल वाटायचे. मी कधी तेथे जाऊ शकेन, असे कधी वाटलेही नव्हते. कॉलेजला जाण्याचे ठरले आणि तिथे जाण्याचा प्रसंग आला. या नव्या ठिकाणी अगदीच गोंधळ उडाला. या कॉलेजला जाण्याचा रस्ताही मला माहित नव्हता. पण शेवटी एकदाची तिथे पोहचले. कॉलेजमध्ये प्रवेश घ्यायचा होता खरा पण त्यासाठी कोण-कोणती कागदपत्रे लागतात हे देखिल मला माहिती नव्हते. कॉलेजच्या ऑफिसमध्ये जाऊन माहिती घेतली. घरी जाऊन कागदपत्रांची जमवाजमव केली. पुन्हा येऊन ते सगळे ऑफिसमध्ये जमा केले. हे करताना दोन-तिनदा तरी या तालुक्याच्या गावी येणे-जाणे झाले. बच्यापैकी धीर आला. आता तर रोजच असे करावे लागणार होते. प्रवेश निश्चित झाला आणि नियमित वर्ग चालू झाले. माझा प्रवास सुरु झाला. तिरवडे ते वैभववाडी सकाळी ७ ची S.T. मिळावी यासाठी धावत S.T. स्टॅन्डवर यावे लागते. घरापासून कॉलेजपर्यंत येण्यासाठी मला दोन तास लागतात. एकदा प्रवास पार करून कॉलेजला पोहचणे शक्य तसे नव्हतेच. सवय नसल्यामुळे कधी-कधी लवकर उठायला जमायचे नाही त्यामुळे गाडी चुकायची. पण सवयीने व त्रास सहन करत मी कॉलेजला जायला सुरुवात केली खरी, पण एकटीच असल्यामुळे मला हे जमेल का? ते जमेल का? शिक्षक कसे असतील? अशा अनेक प्रश्नांनी माझ्या मनात गोंधळ सुरु केला मी नवीन असल्यामुळे कॉलेजमध्ये

कोणकोणते कार्यक्रम होतात याची उत्सुकता कायम होतीच.

सुरुवातीला मी सहसा कोणत्याही कार्यक्रमांमध्ये भाग घेतला नाही. पण आता मात्र मला अनेक मैत्रिणी मिळाल्या तसेच माझे शिक्षकांशी नाते सुद्धा दृढ झाले. कार्यक्रमांमध्ये सहभागी होण्यात मला आनंद वाटू लागला आहे. घरापासून कॉलेजपर्यंत प्रवास करताना मला अनेक अनुभव येतात. हे अनुभव कधी उपयोगी पडतात तर कधी आपल्याच जीवनातील पाने उघडून पुढे ठेवली आहेत, असे वाटते.

सुरुवातीला S.T.चा प्रवास करताना मला अनेक अडचणी आल्या. कधी डोकेदुखी, चालणे जास्त असल्यामुळे पाय दुखणे तसेच गरगरणे यावर मात करत मी कॉलेजला येण्यास सुरुवात केली. S.T.ला गर्दी असल्यामुळे S.T. स्टॅंडला S.T. थांबायचीसुद्धा नाही. तर कधी माझ्यापेक्षा सिनिअर मुले, मी नवीन असल्यामुळे सिटवर बसायलासुद्धा देत नसत. मी नेहमी गाडीत उभी असायची. माझ्या गावात येण्यासाठी एकच गाडी असल्यामुळे सुरुवातीला मला कॉलेजमधील कोणत्याच कार्यक्रमांमध्ये सहभागी होता आले नाही. मी ज्या वर्गात बसते त्या वर्गातून बाहेर मला सहज रेल्वे दिसते. रेल्वेबद्दल असलेले आकर्षण व मी एकदातरी रेल्वेगाडीत बसावे अशी वाटणारी इच्छा, या भावना काही वेगळ्याच होत्या. वर्गात शिकत असताना ट्रेनचा मोठा आवाज ऐकू येतो. त्यामुळे माझे सर्व लक्ष ती ट्रेन वेधून घेत असे. कॉलेजने माझ्यातील अनेक कला-गुणांना वाव दिला. मला समजून घेवून योग्य त्यावेळी योग्य मार्गदर्शनदेखील केले. अनेक कार्यक्रमांमध्ये सहभाग घेतल्यामुळे माझ्यामध्ये नसलेला आत्मविश्वास वाढण्यास मदत झाली. कॉलेजमधील सर्व नियम समजून घेवून मी माझ्या नव वर्षाला सुरुवात केली.

वर्गातील खिडकीतून दिसणारी रेल्वे माझे सर्व लक्ष वेधून घेत होती. त्या रेल्वेत बसण्याची इच्छा तर होतीच पण त्या इच्छेबरोबरच खूप सारी स्वप्नेसुद्धा होती. त्या स्वप्नांना बहरण्यासाठी पाणी घालण्याचे काम मला या कॉलेजमध्ये शिकून पूर्ण करायचे आहे. उंच आकाशात भरारी मारण्याआधीच मी कुठे पडणार तर नाही ना? अडथळ्यांना घाबरून माझे पाय थरथरणार तर नाहीत ना? याची तयारी मला आताच करायची आहे. या नव्या वाटेवर.

बदलत्या ग्रामजीवनाचा चेहरा

- कु. स्वाती संजय सुचिता नारकर
तृतीय वर्ष कला

काळाच्या ओघात कला क्षेत्रात खुप मोठा बदल घडून येतो; जसजसा काळ बदलतो तसेतसा कला आणि कलांच्या स्वरूपात खुप बदल घडून येतो. सध्या आपण ज्या परिसरात वावरतो, तो आपला सभोवताल आज अनेक अंगांनी बदललेला दिसतो. त्यानुसार कलांचे स्वरूप आधुनिक आणि जागतिक होत आहे. विशेषत: ग्रामीण परिसराचा विचार करता, ग्रामीण साहित्य आणि परिसर यात कमालीचा बदल झालेला दिसतो.

ग्रामीण भागाचा भौगोलिकदृष्ट्या विचार करता, आपल्याला माहित असलेले तीन ऋतु उन्हाळा, पावसाळा आणि हिवाळा कधीकाळी आपले अस्तित्व दाखवत असत. परंतु आता त्यांच्या अस्तित्वाची तीव्रता तितकीशी राहिली नाही. पावसाचे आणि थंडीचे प्रमाण फारच कमी होत चालले आहे. दरम्यान उन्हाळ्याची तीव्रता मात्र वेगाने वाढते आहे. पूर्वी अनुभवलेल्या गोष्टी आता इतिहासजमा होताना दिसतात. पाऊसझड, मोठे पूर, कुडकुडायला लावणारी थंडी, शेकोट्या, पाडव्यापर्यंत वाहणाऱ्या नद्या, आमराया, चिंचेची झाडे, करवंदाच्या जाळ्या, गुरांची संख्या अशा या गोष्टी अलिकडच्या काळातल्या मुलांना केवळ कथांचे विषय झाल्या आहेत. नव्या पिढीला याची तीव्रता जाणवत नसली तरी, १९६० च्या दरम्यान नावारूपाला आलेल्या ग्रामीण साहित्याचा विचार करता या सर्वच बाबी नजरेआड करून चालणार नाही.

बदलत्या पर्यावरणाचा परिणाम थेट ग्रामीण जीवनव्यवस्थेवर झाला आहे. पाऊस नाही म्हणून चारा नाही. तो नाही म्हणून गोठातली गायीवासरे कमी झाली. घरातले दुधदुभते कमी झाले. आमराया वाळल्या, झाडे-वेलींची संख्या कमी झाली. त्यामुळे झाडावरचे पक्षी कमी झाले. गावागावात वाहणाऱ्या नद्या आटल्या, त्यात पाणी नाही. परिणामी डोहात भिजू घातलेल्या अंबाडीच्या धाटीचा अंबाडा काढणे नाही, त्याचा तो दरवळणारा गंध नाही, नदीवरचे धुणे नाही, तेथील भांडणे नाहीत. थंडी नाही म्हणून शेकोट्या नाहीत, लोककथा नाहीत, विनोद नाहीत. अशा कितीतरी गोष्टी सांगता येतील. यातून सांगण्याचा उद्देश हाच होता कि, मानवी जीवनप्रवासात निसर्ग आणि माणसांच्या अंतर्गत संबंधावर आधारलेली संस्कृती काळाच्या ओघात लोप पावत चालली आहे.

हा बदल दुर्लक्ष करून नक्कीच चालणार नाही.

आज शिक्षणाचा प्रसार मोठ्या प्रमाणात झाला. खेडोपाडी शाळा सुरु झाल्या. प्रसारमाध्यमे देखील खेड्यांपर्यंत पोहचली, त्याचे अनेक चांगले फायदे झाले. खेड्यात लोकांकडे टि. व्ही., मोबाईल, दोनचाकी, चारचाकी गाड्या आल्या. नव्या संशोधनांतून पुढे आलेल्या अनेक जीवनोपयोगी वस्तू खेड्यांपर्यंत पोहचल्या आहेत. आता कोणी जात्यावर दळत नाही, मळणी लावून धान्य तयार करत नाही, कणगीत ज्वारी, भात अशा प्रकारचे थान्य भरून कणगीला पेंड लावत नाही. मडक्यात, गाडग्यात पेंड लावून बी ठेवत नाही. लग्नाला, जत्रा-यात्रांना कोणी बैलगाड्या घेऊन जात नाही. अर्थात कालची ग्रामीण माणसाची जीवनपद्धती संपूर्णपणे बदलून गेलेली आहे. ग्रामीण माणसाचे निसर्गाशी असणारे नाते आता पहिल्यासारखे घटू राहिले नाही. त्याचबरोबर पूर्वी सारखे माणसा -माणसातले संबंध तितकेसे घनिष्ठ राहिलेले नाहीत.

मात्र धर्माच्या बाबतीत अजूनही अनेक समज, प्रथा आणि रुढी या समाजात खोलवर रुतून बसल्या आहेत. विज्ञानाच्या जोरावर झापाट्याने प्रगती करणारा हा ग्रामीण माणूस अजूनही त्याच रुढी-पंरपरामध्ये खितपत पडला आहे. घरात टि. व्ही., फ्रीज असणारी माणसे, मोबाईलवर बोलणारी माणसे, प्राथमिक शिक्षणापासून ते उच्च शिक्षणापर्यंत हवामान, ग्रह, नक्षत्रे शिकलेली आणि शिकवणारी माणसेही आज देवाच्या दर्शनासाठी लागलेल्या रांगेत दिसतात. आजही ही माणसे पत्रिका जुळली नाही म्हणून लग्न मोडतात. एखादे संकट आले की देवाचा कोप नाहीतर दुश्मनाची करणी असा विचार करतात. ग्रहण असेल तर घराबाहेर न पडता, दिवसभर उपवास करतात. पाऊस कधी पडेल हे पंचांगांत पाहतात. रक्तगट समजलेली आणि तपासणारी माणसेही जातीचा अहंकार जपताना दिसतात. सध्याच्या माणसांचे धार्मिक असणे आणि खेड्याखेड्यांतील माणसांनी स्वतःच्या धर्माचा अहंकार जपणे या गोष्टी पाहता हा उलटा गुंतागुंतीचा प्रवास उलगडणेही अवघड झाले आहे. धर्माबाबत ग्रामीण समाज अजूनही आपल्या हिताचा विचार करायला तयार नाही. असा हा समांतर प्रवास आज ग्रामीण भागात अनुभवायला मिळतो.

रौप्य महोत्सवी वर्ष

द्वैश्रवणी २०१६-१७

महाविद्यालयीन उपक्रम :- व्यक्तीमत्व विकास शाळा

- कोमल बापू मनिषा गांधी
द्वितीय वर्ष कला

आजच्या आधुनिक युगामध्ये जीवन जगत असताना प्रत्येक व्यक्तीचा सर्वांगीण विकास होणे गरजेचे आहे. नुसते ज्ञान संपादन करणे महत्वाचे नसून ते ज्ञान प्रत्यक्षपणे उपयोगात, वृतीत उतरविणे महत्वाचे आहे. आजची तरुणपिढी आधुनिकेचा स्वीकार, तंत्रज्ञानाचा उपभोग घेण्याबरोबर त्याचा योग्य उपयोग हा समाज, देशाच्या हितासाठी करणारी, तरुणपिढी निर्माण झाली पाहिजे, असे विचारवंताना वाटते. याच धर्तीवर महाविद्यालयात काही उपक्रम घेतात.

सृजनशिलेचा विकास म्हणजे नवनिर्मितीची क्षमता. आपले विचार इतरांसमोर मांडण्याचे कौशल्य, सादरीकरण याच कलागुणांना वाव देण्याचे तसेच प्रत्यक्षात उतरविण्याचे काम आमच्या महाविद्यालयामध्ये घेण्यात येणाऱ्या उपक्रमांतून केले जाते. शिक्षणाचं घर कॉलेज असतं, आपल्या कलागुणांचे प्रदर्शन त्यातच असतं, ते आपल्याला घडवंत असतं, नवयुगात वावरण्यास शिकवत असतं. जे आमच्यासाठी महत्वाचं आहे.

आमच्या महाविद्यालयात अभ्यासेतर विविध उपक्रमांच्या माध्यमातून विद्यार्थ्यांच्या विविध कलागुणांना वाव देणारे हक्काचे व्यासपीठ असते, आणि या व्यासपिठावर प्रत्येक विद्यार्थ्यांचे एकदां तरी पाऊल पडते. त्यातूनच आमच्या सर्वांगीण व्यक्तीमत्वाची एक पायाभरणी होत असते. महाविद्यालयामध्ये घेणात येणाऱ्या उपक्रमाच्यामधून विद्यार्थ्याला स्वतःच्या क्षमतेची, विचारांची, प्रत्यक्ष सादरीकरण करण्याची कौशल्याची जाणीव होण्यास मोलाची मदत होते.

प्रत्येक व्यक्तीमध्ये काही ना काही कला, कौशल्य, सुप्त गुण असतात. परंतु ती कला प्रत्यक्षपणे उतरविण्याची क्षमता या उपक्रमातून येते. विद्यार्थ्यांचा स्वतः विषयीचा आत्मविश्वास वाढतो. आपण हे करू शकतो, ही जाणीव त्यांच्या मनामध्ये होते व पुढील उपक्रमात ते विद्यार्थी सहभागी होतात. या आम्हा विद्यार्थ्यांच्या मनामध्ये असणाऱ्या भितीमुळे ते सुप्तगुण बाहेर पडत नाहीत परंतु आमच्या महाविद्यालयातील उपक्रमांच्या आयोजनातून ते सुप्तगुण बाहेर पडण्यास

मदत होते.

आजच्या आधुनिक युगामध्ये स्पर्धा परीक्षेच्या बाबतीत विद्यार्थी परिपूर्ण व्हावा. आपल्या पुढील आयुष्यात अधिकारी म्हणून यशस्वी होण्यासाठी याच स्पर्धा परीक्षेच्या संदर्भात मार्गदर्शन मिळण्यासाठी 'स्पर्धा परीक्षा मार्गदर्शकांच्या व्याख्यानांचे' आयोजन होते. याच स्पर्धा परिक्षेच्या माध्यमातून जे यशस्वी अधिकारी झाले आहेत, त्यांची माहिती मिळते. प्रेरणा निर्माण होते. याच स्पर्धात्मक स्पर्धा परीक्षा मार्गदर्शनातून उपयुक्त ज्ञान या उपक्रमांतून आम्हांला मिळते.

आमच्या महाविद्यालयामध्ये घेण्यात येणाऱ्या उपक्रमांचे नियोजन आम्हां विद्यार्थ्यांकडून करून घेतले जाते. त्यामुळे स्वतःच्या कलागुणांना वाव मिळतो. प्रत्यक्षपणे काम करताना अशा प्रकारच्या कार्यक्रमांचे योग्य नियोजन, सादरीकरण, भितीपत्रके तयार करणे, यामुळे ज्या विद्यार्थ्यांमध्ये चित्र रेखाटण्याची कला आहे. ज्याला आपले विचार स्पष्ट मांडता येतात. या सर्वांचा विकास होण्यास मदत होते. तसेच या उपक्रमांतूनच आपल्यामधील कमतरतेची जाणीव होते. आपले विचार हे उच्चार्थेय गाठण्याचे असावेत, याची प्रेरणा या उपक्रमांच्या माध्यमातून होते.

महाविद्यालयात रक्तदान शिबिर उपक्रम होतो. खेरेतर पहिल्यांदाच हा रक्तदान शिबिराचा अनुभव येत होता. या आधी कधी अनुभव नव्हता परंतु यातून समाजासाठी आपण कार्य केल्याचा आनंद मिळतो. रक्त दिल्यामुळे दुसऱ्या व्यक्तीचा जीव वाचवण्यासाठी मदत किंवा आपण थोडाफार हातभार लावला. यातून समाधानाचे तेज प्राप्त होते. दुसऱ्या व्यक्तीला जीवनदान देण्यासाठी आपण मदत करतो. आजचे युग हे स्वार्थासाठी दुसऱ्याचा जीव घेणारे बनत आहे. परंतु आमच्यामध्ये समाज, धर्मनिरपेक्षपता, श्रमप्रतिष्ठा, समाजसेवा, राष्ट्रप्रेम, भक्ती या मूल्यांचा विकास आपोआपच या उपक्रमांतून घडत जातो. समाजातील उणीवांची माहिती होते. 'विवेकवाहीनी', 'महिला विकास कक्ष' यातून हे अधिक

रौप्य महोत्सवी वर्ष

दैशिवरायणी २०१६-१७

जाणवलं. 'गांधी संस्कार केंद्र' यातून गांधीजींच्या विचारांची ओळख झाली. विज्ञानातील शास्त्र हलक्या फुलक्या शब्दांमधून कळलं. भाषांविषयक आधी असणारी दृष्टी आता अधिक जाणकार झाली. एका अर्थाने 'मी' चा विकास होताना 'आम्ही' चाही विकास होत राहीला असे वाटते. आम्ही जेव्हा प्रत्यक्षात उपक्रमात सहभागी होतो, तेव्हा उपक्रमात आपण ज्ञानी असून उपयोग नाही; तर आपल्यामध्ये कृतिशिलता असली पाहिजे हे जाणवते. आपण धाडस करून व प्रयत्नशील राहून आपले ध्येय निश्चित करून त्यासाठी कृती करण्याची जाणीव होण्यास

मदत झाली. प्रत्येक व्यक्ती ही परिस्थितीशी संघर्ष करून, परिश्रम करूनच यशस्वी झालेली आहे. त्यामुळेच आपण ही आपल्या आयुष्यातील आपले ध्येय गाठण्यासाठी परिश्रम केलेच पाहिजेत ते तीव्रतेने जाणवते. स्वतः काही केल्याचा आनंदही यातून मिळतो व आत्मविश्वास वाढून पुढच्याही कार्यक्रमात सक्रीयपणे सहभागी होण्याची उत्सुकता वाढीस लागते.

इथे आल्यावर हे सगळं शिक्षणाची संधी मिळाली. फक्त कॉलेज एके कॉलेज असंच झालं नाही.

लेटेस्ट मराठी माणूस

तलवारींची जागा आता Android ने घेतली.
त्या नादातच आजकालची कारटी उशिरा झोपली...
माहित नाही शहाजीराजे कोण ? ? ? जिजाऊ कोण ???
मात्र प्रत्येक हातात Latest आय फोन ...
पुस्तकाची PDF झाली
रोज वेगळा BF
अन रोज नवी GF आली ...
प्रगती होतेय सांगत
घडणारी / बिघडणारी
नवीन Online पिढी आली ...
अंगठे दुखतायत आता करून
माणसं भेटायत आता वरून ...
पाहुण्यांना भेटण, पत्र लिहिण जुन झाल आता,
काका, Plzz जरा तुमचा Email ID देता ...
मॉर्निंग walk कधीचाच बंद झालाय,
Android Market मध्ये Temple Run जो आलाय ...
व्हर्चुअल जमान्यात लांबचे सगळे झाले Connected
पण शेजारधर्म ... Was Totally Disconnected...
आई वडिलांचे संस्कार सुद्धा Download केले जातील आता
देव देव काय करता, पूजा करायचं पण App आलाय आता ...

या Technology मागे पळता पळता,
लोकांनी पळणंच बंद केलय आता,
विसरले चव सारे आईच्या हातच्या भाजीची,
अन् शूर गाथा शिवरायांची !
साथ पसरलीय... सावध रहा...
Latest आलेल्या Technology ची ...
तुळशी' ची जागा आता Money Plant ने घेतलीय...
काकी ची जागा आता Aunty ने घेतलीय.
बडील जीवंतपणीच डैड झाले,
अजुन बरचं काही आहे
आणि तुम्ही आत्ताचं Glad झाले ... ? ?
भाऊ Bro झाला आणि बहिण Sis...
दिवसभर मुलगा Chatting च नाही करत
तर रात्री झोपताना Mobile वर Setting पण करतो ... !!
दूध पाजणारी आई, जीवंतपणीचं Mummy झाली ... !!
घरची भाकरं आता कशी आवडणार हो ... ५ रु. ची Maggi
आता किती Yummy झाली....
मराठी माणूसच मराठी ला विसरू लागलाय... सावध रहा ...
नवी साथ पसरतेय ...
आंधळ्या अनुकरणाची दुबळ्या मनाची ...

संकलक - अजय वसंत सुनंदा गुरव
तृतीय वर्ष वाणिज्य

विज्ञान युगातील माणूस ...

- कु. रेशमा मयुरी बाळासाहेब कोलते
तृतीय वर्ष वाणिज्य

आजच्या युगाला कलियुग म्हणण्यापेक्षा विज्ञान युग म्हटलेले योग्य वाटेल. विज्ञान युगातील माणूस व त्यांच्या पूर्वजांपेक्षा फार निराळा आहे. हे युग म्हणजे एकविसावे शतक मानले जाते. एकविसाच्या शतकात मानवाने अनेक क्षेत्रात प्रगती केली आहे. आजच्या युगात माणसाला जगण्यासाठी विज्ञान महत्वाचे झाले आहे. सकाळी उठल्यावर पेस्ट, झोपताना पंखा, सर्व गोष्टी या विज्ञानाच्या बाबतीत असल्यामुळे आजच्या पिढीला विज्ञानासोबत जगणे सुसह्य झाले आहे. संपूर्ण दिवस, सर्व वयाच्या सर्व प्रकारच्या माणसांना विज्ञानाने जखडले आहे. पूर्वी आपली आजी जात्यावर दळण दळत असे आणि पाठ्यावर वाटण वाटून मग चूल पेटवून गरम गरम भाकरी करत असे. आता अगदी खेडोपाडीही विजेवर चालणाऱ्या पिठाच्या गिरण्या व गॅसच्या शेगड्या आहेत. पूर्वीच्या काळात दळण वळणाची साधने कमी होती पूर्वी एका गावाहून दुसऱ्या गावाला निरोप पाठवाव्या म्हणजे माणूस पाठवावा लागे. श्रीमंताच्या बाबतीत निरोप पोचवायचे काम घोडेस्वार करत असे! नंतर विज्ञानयुगात 'तार' आली. आता दूरध्वनीवरून महत्वाची बातमी त्वरीत कळवली जाते. विज्ञान इतके पुढे गेले आहे की थोड्याच दिवसात टेलिफोनवरून बोलणारी माणसे एकमेकांना पाहू पण शकतील. व्हीडीओवरून हे शक्य झालंच आहे. नेहमीचे 'मेसेज' सोबतीला आहेतच.

विज्ञान युगातील माणसाने अक्षरशः गगनाला गवसणी घातली आहे. अथांग आकाशात तो पक्ष्यांप्रमाणे मुक्तपणे संचार करू शकतो. चित्रपटाद्वारे तसेच ध्वनिफितीद्वारा असंख्य कलावंताचा कलाकृतींना चिरंजिवित्व देऊ शकतो.

विज्ञान नावाची जादूची कांडी माणसाला मिळाली आहे. विज्ञानाचा वापर करून माणूस चंद्रावर जाऊन टेपला आहे. आज विज्ञानयुगात माणूस आपलं बहुतेक काम यंत्राच्या साहाय्याने करतो, पण त्यामुळे कष्ट करण्याची परिश्रम करण्याची त्याची सवय कमी होते.

संगणक, मोटार, वॉर्सिंग मशीन इ. शोध लावून आपले जीवन समृद्ध केले आहे. पूर्वी माणसे पाटाच्या पाण्याने शेतातील

पिकांना पाणी देत असत. पण आज तोच शेतकरी ठिबक सिंचन, तुषार सिंचन अशा अनेक आधुनिक यंत्राद्वारे कमी वेळेत व कमी कष्टात पाणी देतो. संगणकाच्या शोधामुळे च सर्वत्र कायापालट झाला आहे. संगणकातील इंटरनेटद्वारे आपण जगातील घडामोडी जाणून घेऊ शकतो. सर्दीपासून ते कॅन्सरपर्यंतच्या सर्व आजारांचे उपाय आज आहेत. गर्भात असणारे मूल आज टिळ्हीतील पडद्याच्या माध्यमातून माता पाहू शकते. तसेच विज्ञानाने टेस्ट टयुब

बेबीलाही जन्म दिला जातो. हृदयासारख्या नाजूक इंद्रियांचा आजारसुद्धा आज नाहीसा करून त्याची आयुष्यमर्यादा वाढवता आली. हे सर्व काही फक्त विज्ञानातील प्रगतीमुळे शक्य झाले आहे. आज लांबलांबच्या ठिकाणी सुरु असलेले क्रिकेट, कबड्डीचे सामने आपण टिळ्हीच्या माध्यमातून पाहू शकतो. या सुधारणांमुळे अनेक खेळ्यांचे रूपांतर शहरांमध्ये होत असल्याचे दिसते. विज्ञानातील प्रगतीमुळे मानवाने आपले जीवन सुशिक्षित व सुसमृद्ध केले आहे.

आज शेतीमध्ये अनेक सुधारणा होत आहे. पारंपरिक शेती आधुनिक शेतीच्या पद्धतीत बदलत चालली आहे. आज मोबाईलवर एक बटण दाबताच शेतातील मोटार सुरु होते.

इतकी विज्ञानाने प्रगती केली आहे. भारत हा एक कृषीप्रधान देश आहे. कमी कष्ट व जास्त मोबदला ही आजची परिस्थिती झाली आहे. माणूस आपली बुद्धीमत्ता व आधुनिक यंत्रे यांच्या बळावर चांगले पीक घेत आहे. पूर्वीचा शेतकरी बैलांच्या सहाय्याने शेतीची मशागत व नांगरणी करत असे पण आज तोच शेतकरी ट्रॅक्टरसारख्या मशिनरीद्वारे शेतातील कामे करताना दिसतो. आज प्रत्येक ऋतूत कोणतेही पीक आपणांस बाजारात मिळते. चांगल्या व पोषक आहारामुळे लोकांची मृत्यू संख्या कमी होत असलेली आढळत आहे.

विज्ञानाच्या ज्ञानामुळेच आपल्याला विविध प्रकारे जेवणातील काही पदार्थ गोड करणे, निखाऱ्या वरून चालणे, हातावर जाळ करणे असे विविध प्रयोग समजले. सहज शक्य झाले आहे. तसेच विद्यार्थ्यांना या युगामुळे अभ्यास करणे अगदी सहज शक्य झाले आहे. आज आपण संगणक युगामुळे लहान मुलांचे काही प्रकल्प तसेच त्यांच्या अभ्यासातील माहिती इंटरनेटवरती सहजरीत्या मिळवू शकतो. तसेच शाळा, कार्यालये, बँका, खेळ अशा इतर क्षेत्रातही विज्ञानाने शोधलेला संगणकाचा वापर हा मोठ्या प्रमाणात केला जात आहे. तसेच काही कारखान्यातील निर्णय हे इंटरनेटवरती घेतले जातात. कोणकोणे आजार त्यावर आपण कशाप्रकारे उपचार करावेत याचीही माहिती आपल्याला विज्ञानाने करून दिली आहे. तसेच आज आपण जगाच्या कोणत्याही कोपप्यात अगदी सहज भ्रमण करू शकतो. तसेच इंटरनेटवरती म्हणजे नकाशा असल्याने

आपण कोठेही जाता येते. आजकालची तरूण पिढी हेच करू लागली आहे. एखादी गोष्ट हवी असल्यास ती घरबसल्या उपलब्ध होते अशा सुविधा विज्ञानामुळे शक्य झाल्या आहेत. वेगवेगळे गेम्स तसेच काही पदार्थ बनवणे देखील गृहीणांना इंटरनेटद्वारे सोपे झाले आहे. विज्ञानामुळे कोणतीही गोष्ट अशक्य नाही.

पण मनाला एक प्रश्न सदा भेडसावत असतो की हा विज्ञानयुगातील प्रगत माणूस सुखी आहे का? याबद्दल मात्र 'नाही' असेच उत्तर द्यावे लागेल. विज्ञानाच्या वरदानामुळे माणूस अधिक संहारक बनला आहे. विज्ञानाच्या सहाय्याने माणसाने विध्वंसक शस्त्रांने बनवली. विज्ञानाने जग जवळ आले आहे पण एक माणूस शेजारच्या माणसापासून किंवेक पटीने दूर गेला आहे. हीच तर या प्रगत मानवाच्या जीवनाची शोकांकिका आहे कारण आज मोबाईल मोठ्या प्रमाणात असल्याने सर्व गोष्टी या मोबाईलद्वारे होतात. जरी एखादी व्यक्ती पाच मिनिटाच्या अंतरावर असली तरी लोक त्याच्याशी बोलायला मोबाईलचा वापर करू लागले आहेत. म्हणूनच तर लोकांमध्ये समोरासमोर बोलणे होत नाही. त्यामुळे नाते संबंधामध्ये कमकुवतपण निर्माण होत आहे. विज्ञानाने माणसाचा आळस वाढत आहे अशा आळशी लोकांना विज्ञानात प्रगतीसाठी स्थान नाही आहे.

विज्ञानाने माणसाचे ऐश्वर्य वाढवले पण माणसाने विज्ञानाचा वापर विध्वंसक कामांसाठी केला आहे त्यामुळेच आजचा माणूस पुढे असूनही आयुष्यात मागेच राहिला आहे.

जीवन बिघडविणाऱ्या चार गोष्टी म्हणजे 'मी' आणि 'माझे' 'तू' आणि 'तुझे' यांना विसरायचा प्रयत्न करा.

क्षणाक्षणाने भविष्य वर्तमानात उतरत जातं आणि वर्तमानाचा प्रत्येक क्षण पुढच्या क्षणाला भुतकाळाचा भाग बनून जातो, म्हणजेच काय तर आयुष्य क्षणभंगूर आहे, त्याचा पुरेपूर उपयोग करून घ्या.

असंतुष्ट व्यक्तीसाठी सर्व कर्तव्यं नीरस असतात. त्याचं कधीही कोणत्या वस्तूने समाधान होत नाही. तो जीवनात अयशस्वी होणं स्वाभाविक आहे.

तारूण्याचा जोम अंगी आहे तोवरच कोणतीही गोष्ट शक्य होईल. कार्याला लागण्याची अत्यंत उचित अशी हीच वेळ आहे. त्यामुळे जेवढे ज्ञान प्राप्त करता येईल तेवढे आत्ताच करा.

- स्वामी विवेकानन्द

तुम्ही बदला जग बदलेल ...

- कृ. आरती रमेश रोशनी मुळे
द्वितीय वर्ष वाणिज्य

जीवन आहे खरी कसोटी
मागे वळूनी पाहू नका
येईल तारावयास कोणी
वाट कोणाची पाहू नका !

जीवन म्हणजेच संघर्ष, जीवन म्हणजे युद्ध. जगाच्या रणांगणावर युद्ध करण्यासाठी आपण आलो आहोत. शेवट पर्यंत युद्ध लढायचे आहे, ते पण आनंदाने ! युद्ध जर अटल असेल तर रडत रडत निराश होऊन लढण्यापेक्षा आनंदाने लढण्यातच जीवनाचे सार्थक आहे. भावनांच्या आहारी जाऊन आपण स्वतःला दुर्बल अथवा पापी समजतो. हळुहळू दुर्बल अथवा पापी बनत जातो. जो मनुष्य स्वतःस शक्तिशाली आणि पवित्र मानतो. तो हळुहळू शक्तीशाली आणि पवित्र बनत जातो. म्हणजेच मनुष्याची जशी भावना असते तशी सिद्धी प्राप्त होते.

बाहेरचे जग आपण बदलू शकत नाही. चांगल्या आणि वाईट दोन्हींचे मिश्रण म्हणजेच हे जग. वाईट गोष्टीना दोष देण्यातच आयुष्य खर्ची घालण्यात काय अर्थ आहे ? आपल्याला त्यामध्ये जर बदल करता आला तर प्रयत्न करावेत. एकट्याने होत नसेल तर चांगल्या लोकांनी संघटीत होऊन प्रयत्न करावा. नुसता अंधार अंधार म्हणून ओरडल्यास अंधार दूर होत नसतो. तर आपल्याला अंधार दूर करण्यासाठी चांगल्या विचारांचा प्रचार, प्रसार करावा लागतो. त्यादृष्टीने आपण काही करीत आहोत का, हाच प्रत्येकाने स्वतःला प्रश्न विचारला पाहिजे. देश आपल्यासाठी काय करतो हा विचार न करता आपण देशासाठी काय करतो ह्याचाच विचार केला पाहिजे. आयुष्य येते आणि जाते. संपत्ती, कीर्ती, इंद्रियेसुखे हे सर्व थोड्या काळासाठी असते. म्हणूनच एखाद्या किड्याप्रमाणे मरण्यापेक्षा आपले कर्तव्य करीत असताना सत्याचे पालन करीत असताना मरण येणे हे फार चांगले !

प्रत्येक गोष्टीसाठी सतत दुसऱ्यावर दोषारोप करण्याचा जणू मानवाला असाध्य रोगच जडला आहे. कुणीतरी

आपल्याला मदत करावी. आपला भार हलका करावा अशी इच्छाच मुळात आपण का बाळगावी ? दुसऱ्यावर विसंबून राहणे ही शुद्ध गुलामगिरी आहे. नशिबावर, कर्मावर, परिस्थितीवर व शेवटी दैवावर दोष लादून आपण मुक्त होण्याचा प्रयत्न करीत असतो. पण त्यामुळे साध्य मात्र काहीच होत नाही. आपण दुर्बल आहोत असे तुम्ही कदापि म्हणता कामा नये. वरवर दिसणाऱ्या ह्या अवनतीच्या पाठीमागे काय काय दडलेले आहे. हे तुम्हाला कसे माहित ? तुमच्या अंतर्यामी अनंत शक्तीचा आणि अनंत आनंदाचा ठेवा आहे.

आपण कोणतेही काम करू शकतो याचा सर्वात चांगला पुरावा हाच की, यापूर्वी अन्य लोक ते करू शकलेले आहेत. पैसा, धन, नामयश, विद्वता यांमुळे नव्हे तर केवळ चारित्र्याच्या बळावर स्वतःच्या विश्वासावर आपण पर्वतप्राय संकटावर मात करू शकतो. जोपर्यंत तुम्ही स्वतःवर विश्वास ठेवत नाही तोपर्यंत परमेश्वरावरही श्रद्धा जडू शकत नाही. एखाद्या घटनेमध्ये तुम्हाला खुश करण्याची किंवा दुखी करण्याची शक्ती नसते. कुठलीही घटना असो त्या घटनेकडे पाहण्याचा तुमचा दृष्टीकोन हे ठरवतो की तुम्ही त्या घटनेमुळे खूश व्हाल की दुःखी की काहीच नाही. एखाद्या घटनेचा तुम्ही कसा अर्थ लावता त्यावर तुमची प्रतिक्रिया अवलंबून असते. लक्षात ठेवा स्वतःला शक्ती आपणच देतो, स्वतःची शक्ती आपणच काढून घेतो.

तुम्ही जे आतापर्यंत करत होता तेच पुन्हा कराल तर तुम्हाला तेच मिळेल जे आतापर्यंत मिळत होतं. संपूर्ण शक्ती आणि तीव्रता एका निश्चित ध्येयावर एकवटून आणि ध्येयप्राप्तीपर्यंत निरंतर मेहनत करून आपण यशस्वी होतो. ज्या प्रमाणात तुम्ही तुमच्या सर्व शक्तींना एका सुस्पष्ट आणि सुनिश्चित ध्येयावर केंद्रित कराल अगदी त्या प्रमाणात तुम्ही यशस्वी व्हाल. अपयशाकडे मुळीच लक्ष देऊ नका अपयश येणे अगदी स्वाभाविक आहे. ते तर जीवनाचे सौंदर्यच म्हणावयाचे. अपयशांखेरीज जीवन ते काय ? ह्या अपयशांवर

मात करण्याची धडपड जर जीवनात नसेल तर ते तसले अर्थहीन, अर्थशून्य जिणे जगण्यात काय स्वारस्य ? अपयश नसल्यास जीवनात काही काव्य उरेल काय ? ह्या धडपडींची, चुकांची, अपयशांची तमा बाळगू नका.

माणसाची क्षमता, माणसाची कल्पनाशक्ती अमर्याद आहे. सर्व काही तुमच्यावर अवलंबून आहे. परिस्थिती बदलावी असं तुम्हाला वाटत असेल तर आधी तुम्हाला बदलावं लागेल, परिस्थिती सुधारावी असं तुम्हाला वाटत असेल तर प्रथम तुम्हाला सुधारावं लागेल. तुम्ही काय करू शकता हे जगाला सांगू नका, करून दाखवा. देणे आणि घेणे आयुष्याचा अविभाज्य भाग आहे. प्रश्न अतिशय महत्त्वाचा आहे. या प्रश्नाचं उत्तर प्रथम द्यावं लागेल. जेव्हा माणूस मला काय मिळेल हा विचार सोडून आपण काय देऊ शकतो आणि जास्तीत जास्त लोकांना जास्तीत जास्त कसं देऊ शकतो यावर आपलं लक्ष केंद्रित करतो, त्याला पत्ता लागण्याच्या आधी जग त्याला त्यापेक्षा अधिक द्यायला लागतं. सर्व प्राणिमात्रांना देवाने मन दिले असले तरी मनावर नियंत्रण ठेवून, त्याला प्रशिक्षण देऊन एकाग्र व पवित्र करून स्वतःचा विकास करून घेण्याचे स्वातंत्र्य

मात्र त्याने फक्त मानवालाच दिलेले आहे.

हे जग आहे एक जणू व्यायामशाळा येथे आपण स्वतःला बलशाली करण्यासाठीच आलो आहोत. काम, क्रोध, लोभ, मह, मोह, मत्सर, भय, शोक, भ्रम, आसक्ती हे सगळे आपले शत्रू आहेत. त्याचा धीटपणाने सामना करण्याची गरज आहे. जीवन ही एक अती कठोर वस्तुस्थिती आहे. ते अगदी वज्रासारखे दुर्भेद्य असले तरी त्यातून धैर्याने मार्ग काढा. कारण आधी कधीच न मिळवलेलं मिळवण्यासाठी आधी कधीच न केलेलं करावं लागेल.

स्वतःच्या क्षमतेवर दृढविश्वास हीच यशाकडे घेऊन जाणारी पहिली पायरी आहे. नवीन आव्हाने आणि जबाबदाऱ्या स्वीकारण्यास अजिबात घाबरू नका. चालून येत असलेल्या संधीचे द्वार स्वतःच्या हातांनीच बंद करू नका. इतरांना जमू शकत असेल तर मला का जमणार नाही ? नक्कीच जमेल. मी त्यासाठी परकाष्ठेचे प्रयत्न करण्यात तयार आहे. ही तुमची भावनाच आतल्या अनंत शक्तीला जागृत होण्यास मदत करील. हीच भावना आपल्या शक्तीत जागृत झाली पाहिजे कारण आपण बदललो तर जग बदलेल... सुरुवात आपल्यापासून.

विचार हेतूकडे नतो, हेतू कृतिकडे, कृतिमूळे सवय लागते, सवयीमुळे स्वभाव बनतो व स्वभावामुळे साध्य प्राप्त होते.

आशावादी असणारा मनुष्य दुःख विसरण्यासाठी हसतो, निराशावादी मनुष्य हसण्याचेच विसरून जातो.

लोभी माणसाला सर्व सुखे प्राप्त झाली तरी त्याला कधीच समाधान लाभत नाही.

अन्न वस्त्रातील सुखापेक्षा स्वतःच्या कर्तव्यारीतील, पराक्रमातील सुखात मनुष्य जास्त आनंद घेतो.

ज्या ज्या दिवशी आपली थोडी सुद्धा प्रगती झाली नसेल तो आपला दिवस फुकट गेला असे समजावे.

सार्वभौमत्व मिळाले तरी मन शांत होत नाही पण मन शांत झाल्यावर झोपडीही ऐश्वर्यमान वाटते.

एक डाव हुकला म्हणून सर्वच डाव हुकतात असे कशावरून ? आणि तो तसा हुकू दिला तर खेळणाऱ्याचे चातुर्य काय ?

आपण ताच्यांचा, ग्रहांचा, सागराच्या तळाचा शोध घेत आहोत, पण तेच आपण कधी स्वतःच्या मनाच्या तळाचा विचार करतो का ? तो करा. त्याचा तळ शोधा म्हणजे 'स्व' चा शोध लागेल.

आपल्या भावी पिढीची जबाबदारी आपल्या ख्रीवर्गावर असल्यामुळे प्रथम नियांनी सज्जान होणे गरजेचे आहे.

छोट्या रकमेने मोठ्या वस्तूंची खरेदी करता येत नाही. हजारो सैनिक सहज मिळतात, पण एक चांगला सेनापती लाभणे फार कठीण.